

(MR/2014-2020/19(03))

Minister Rozwoju i Finansów

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020

Zatwierdzam

Minister Rozwoju i Finansów

(zatwierdzono elektronicznie)

Warszawa, 1 stycznia 2018 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Rozdział 1 – Podstawa prawna	4
Rozdział 2 – Cel i zakres Wytucznych	5
<i>Podrozdział 2.1 – Cel Wytucznych</i>	5
<i>Podrozdział 2.2 – Zakres Wytucznych</i>	5
<i>Podrozdział 2.3 – Słownik pojęć</i>	8
Rozdział 3 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10(i)	14
<i>Podrozdział 3.1 – Wychowanie przedszkolne</i>	14
<i>Podrozdział 3.2 – Kształcenie kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy</i>	21
<i>Podrozdział 3.3 – Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu</i>	26
<i>Podrozdział 3.4 – Korzystanie z technologii informacyjno–komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych</i>	30
<i>Podrozdział 3.5 – Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego</i>	37
Rozdział 4 – Wsparcie udzielane w ramach obszaru szkolnictwa wyższego	44
<i>Podrozdział 4.1 – Infrastruktura szkolnictwa wyższego</i>	44
Rozdział 5 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10 (iii)	45
<i>Podrozdział 5.1 – Uzyskiwanie kwalifikacji lub zdobywanie i poprawa kompetencji osób dorosłych w zakresie TIK i języków obcych</i>	45
Rozdział 6 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10 (iv)	47
<i>Podrozdział 6.1 Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym rozwój współpracy szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym</i>	47
<i>Podrozdział 6.2 Tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego</i>	61
<i>Podrozdział 6.3 Rozwój doradztwa edukacyjno – zawodowego</i>	63
Załącznik nr 1: Stawki jednostkowe na szkolenia językowe obowiązujące w ramach projektów w PI 10(iii)	68
Załącznik nr 2: Standard wymagań dla kompetencji cyfrowych realizowanych w ramach projektów w PI 10(iii)	71

Wykaz skrótów

BHP – bezpieczeństwo i higiena pracy

BUR – Baza Usług Rozwojowych

CKU – Centrum Kształcenia Ustawicznego

CKP – Centrum Kształcenia Praktycznego

CKZiU – Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

IZ – Instytucja Zarządzająca

KOWEziU – Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej¹

MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej

MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ORE - Ośrodek Rozwoju Edukacji

OSE – Ogólnopolska Sieć Edukacyjna

OWP – ośrodek wychowania przedszkolnego

PI – Priorytet Inwestycyjny

PO – Program Operacyjny

PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

RPO – Regionalny Program Operacyjny

SZOOP – Szczegółowy opis Osi Priorytetowych programu operacyjnego

TIK (ang. ICT) – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne

ZIT- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

---

¹ Od 1 lipca 2016 r. na podstawie zarządzenia nr 30 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie włączenia Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Warszawie do Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie, KOWEziU zostało włączone w strukturę Ośrodka Rozwoju Edukacji

Rozdział 1 – Podstawa prawna

- 1) Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020, zwane dalej „Wytycznymi”, zostały opracowane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460 i 1475), zwanej dalej „Ustawą”.
- 2) Warunki i procedury określone w Wytycznych wynikają w szczególności z:
  - a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem ogólnym”;
  - b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 470, z późn. zm.);
  - c) dokumentu Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa, zwanego dalej „Umową Partnerstwa”;
  - d) Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020;
  - e) dokumentu Zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2012 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2015;
  - f) Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
- 3) Wytyczne należy stosować w oparciu o odpowiednie przepisy ustawodawstwa krajowego i unijnego, a w szczególności w oparciu o ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.), zwaną dalej „ustawą o systemie oświaty”, ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, z późn. zm.), zwaną dalej „Prawem oświatowym”, ustawę z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2017 r. poz. 1189), ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 poz. 60, z późn. zm.) zwaną dalej „ustawą

wprowadzającą Prawo oświatowe”, ustawę z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. 2017 poz. 2203), zwaną dalej „ustawą o finansowaniu zadań oświatowych”.

Rozdział 2 – Cel i zakres Wytycznych

Podrozdział 2.1 – Cel Wytycznych

Wytyczne określają warunki i procedury realizacji projektów w obszarze edukacji w ramach PO WER i RPO współfinansowanych ze środków EFS w latach 2014 – 2020. Wytyczne służą zapewnieniu niezbędnej koordynacji działań podejmowanych w całym kraju z wykorzystaniem środków EFS w celu tematycznym 10 *Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie*. Wytyczne wyznaczają jednolite warunki i procedury realizacji interwencji EFS w ramach RPO, w zakresie usług edukacyjnych, zarówno w obszarze edukacji przedszkolnej, kształcenia ogólnego, kształcenia i szkolenia zawodowego, edukacji osób dorosłych, jak i szkolnictwa wyższego.

Niniejszy dokument ma zapewnić zgodność działań podejmowanych w celu tematycznym 10 z udziałem środków EFS z polityką krajową w obszarze edukacji, której warunki zostały określone w krajowych dokumentach strategicznych i programowych, a także spójność między interwencją EFS na poziomie krajowym i regionalnym oraz komplementarność interwencji EFS i EFRR.

Podrozdział 2.2 – Zakres Wytycznych

- 1) Wytyczne są skierowane do IZ PO WER oraz IZ RPO na lata 2014 – 2020.
- 2) Wytyczne nie mają zastosowania do projektów realizowanych w ramach Osi IV PO WER Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa.
- 3) Wytyczne stosuje się do projektów realizowanych w ramach następujących PI, o których mowa odpowiednio w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 oraz w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 289):

- a) 10(i) *ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;*
  - b) 10(iii) *wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji;*
  - c) 10(iv) *lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami;*
  - d) 10(a) *inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.*
- 4) Wszystkie projekty współfinansowane z EFS, w tym także w obszarze edukacji, muszą być zgodne z politykami horyzontalnymi, w tym zasadą równości szans kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Dokładne warunki i procedury wdrażania, a także przykłady zastosowania w ramach różnych form wsparcia ww. polityk horyzontalnych znajdują się w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020, zwanych dalej „Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji”. Dotyczy to zwłaszcza zawartego w ww. Wytycznych edukacyjnego standardu dostępności.
- 5) Wszystkie projekty współfinansowane z EFS w obszarze edukacji muszą być realizowane z uwzględnieniem przepisów dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. poz. 69, z późn. zm.).

- 6) IZ RPO zapewni, że zasoby edukacyjne będące utworami w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 666, z późn. zm.) będą udostępnione na wolnej licencji zapewniającej licencjobiorcy co najmniej prawo do dowolnego wykorzystywania utworów do celów komercyjnych i niekomercyjnych, tworzenia i rozpowszechniania kopii utworów w całości lub we fragmentach oraz wprowadzania zmian i rozpowszechniania utworów zależnych.
- 7) Wsparcie infrastrukturalne finansowane z EFRR stanowi uzupełnienie działań realizowanych z EFS i służy osiągnięciu celów określonych dla interwencji zaproponowanej w ramach celu tematycznego 10.
- 8) Wytyczne odnoszą się wyłącznie do obszarów zidentyfikowanych jako wspólne dla wszystkich RPO.
- 9) W przypadku, gdy RPO zawiera w poszczególnych obszarach rozstrzygnięcia inne niż zawarte w Wytycznych, przy realizacji wsparcia pierwszeństwo mają postanowienia RPO przyjęte decyzją Komisji Europejskiej, przy czym rozstrzygnięcia te muszą wynikać jednoznacznie z postanowień RPO.
- 10) Ilekroć w Wytycznych jest mowa o podejmowaniu decyzji przez IZ RPO, zapewnianiu, gwarantowaniu, umożliwianiu, preferowaniu czy profilowaniu interwencji należy przez to rozumieć wykorzystanie przez IZ RPO w szczególności następujących mechanizmów:
  - a) wprowadzanie w ramach SZOOP warunków realizacji wsparcia, w szczególności wynikających z Wytycznych;
  - b) wyodrębnianie w ramach SZOOP działań, poddziałań, typów operacji, grup docelowych;
  - c) rekomendowanie Komitetowi Monitorującemu RPO kryteriów wyboru projektów, w tym:
    - i) stosowanie konkursów dedykowanych, w szczególności określonemu rodzajowi wsparcia, określonej grupie docelowej lub określonemu terytorium (np. obszarom wiejskim);
    - ii) wyodrębnianie w ramach konkursów określonej alokacji na realizację projektów dedykowanych, w szczególności określonemu rodzajowi wsparcia i określonym usługom, określonej grupie docelowej lub określonemu terytorium (np. obszarom wiejskim);
  - d) wprowadzenie do decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu postanowień określających obowiązki beneficjenta;

IZ RPO decyduje o tym, jaki mechanizm wykorzystać, chyba że Wytyczne wskazują wprost jakiego rodzaju mechanizm ma być wykorzystany przez IZ RPO w konkretnej sytuacji.

- 11) Projekty mobilności ponadnarodowej (wyjazdy zagraniczne) dla osób uczących się (studentów oraz uczniów), absolwentów placówek kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kadry kształcenia ogólnego i kadry kształcenia i szkolenia zawodowego mogą być realizowane wyłącznie w ramach Osi IV PO WER.
- 12) Realizacja wsparcia określonego w celu tematycznym 10 w z wykorzystaniem podejścia popytowego odbywa się na zasadach analogicznych do warunków i procedur określonych w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze przystosowania przedsiębiorców i pracowników do zmian na lata 2014-2020, o których mowa w podrozdziale 4.1 pkt 1, 5-8, pkt 11-12, pkt 13 lit i-I i pkt 17. W okresie przejściowym, czyli do końca 2018 r., IZ RPO ma możliwości dokonywania wyboru oferty spoza BUR, o ile konkretne usługi rozwojowe nie będą dostępne w bazie. IZ RPO musi zapewnić, że podmioty świadczące te usługi będą spełniały odpowiednie wymogi jakościowe, analogiczne dla podmiotów świadczących usługi wpisanych do BUR, które zostały określone w *Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 29 sierpnia 2017 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi rozwojowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1678)*.
- 13) IZ RPO zapewniają preferencje dotyczące wsparcia miast średnich, w tym w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze poprzez rekomendowanie Komitetowi Monitorującemu określonych kryteriów wyboru projektów koncentrujących wsparcie na obszarach tych miast lub premiujących przedsięwzięcia realizowane na obszarach miast średnich lub określających wymagany odsetek uczestników zamieszkujących te miasta.

Podrozdział 2.3 – Słownik pojęć

Użyte w Wytycznych określenia oznaczają:

- 1) **Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU)** – zespół szkół lub placówek systemu oświaty, o którym mowa w art. 93 Prawa oświatowego oraz w art. 301 ustawy wprowadzającej Prawo oświatowe;
- 2) **certyfikacja** – procedura, w wyniku której osoba ucząca się otrzymuje od upoważnionej instytucji formalny dokument, stwierdzający, że osiągnęła określoną kwalifikację. Certyfikacja następuje po walidacji, w wyniku wydania pozytywnej decyzji stwierdzającej, że wszystkie efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte;

- 3) **działalność bieżąca przedszkola** - działalność polegającą na realizacji zadań statutowych przedszkola, na którą ponoszone są wydatki bieżące;
- 4) **edukacja włączająca** – jest realizacją idei pełnego udziału dzieci/uczniów z niepełnosprawnością w sferze edukacji. Dotyczy to możliwości korzystania z form kształcenia ogólnodostępnego i specjalistycznego, rehabilitacji odpowiedniej do rodzaju potrzeb oraz wsparcia pedagogicznego i terapeutycznego.
- 5) **inne zespoły realizujące zadania CKZiU** – podmioty realizujące zadania z zakresu współpracy z pracodawcami i organizacjami pracodawców oraz prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmujące działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, w tym również dla osób dorosłych, które są tworzone w inny sposób, niż określony w art. 93 Prawa oświatowego oraz w art. 30 ustawy wprowadzającej Prawo oświatowe;
- 6) **instruktor praktycznej nauki zawodu** – instruktor praktycznej nauki zawodu, o którym mowa w § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. poz. 1626) oraz w § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. poz. 1644);
- 7) **Instytucja Zarządzająca (IZ)** – instytucja, o której mowa w art. 125 rozporządzenia ogólnego;
- 8) **kompetencja** - wyodrębniony zestaw efektów uczenia się/ kształcenia. Opis kompetencji zawiera jasno określone warunki, które powinien spełniać uczestnik projektu ubiegający się o nabycie kompetencji, tj. wyczerpującą informację o efektach uczenia się dla danej kompetencji oraz kryteria i metody ich weryfikacji;
- 9) **kompetencje cyfrowe (kompetencje w zakresie TIK)** - definiowane jako zdolność do:
  - a) przetwarzania (wyszukiwania, oceny, przechowywania) informacji;
  - b) komunikacji (wchodzenia w cyfrowe interakcje, dzielenia się informacjami, znajomość netykiety i umiejętność zarządzania cyfrową tożsamością);
  - c) tworzenia cyfrowej informacji (w tym również umiejętność programowania i znajomość zagadnień praw autorskich);
  - d) zachowania bezpieczeństwa (ochrony cyfrowych urządzeń, danych, własnej tożsamości, zdrowia i środowiska);
  - e) rozwiązywania problemów (technicznych, identyfikowania sytuacji, w których technologia może pomóc, bycia kreatywnym z użyciem technologii, identyfikowania luk w zakresie kompetencji);

- f) obsługi komputera i programów komunikacji cyfrowej;
- 10) **kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy** - umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski i ich rodzin), TIK, umiejętności rozumienia (ang. *literacy*), kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy;
- 11) **kompetencje emocjonalno-społeczne** – umiejętności komunikacyjne, rozpoznawania i kierowania swoimi emocjami, budowania dobrych relacji z innymi, ustalania i osiągania pozytywnych celów, a także ograniczania destrukcyjnych czy agresywnych zachowań²;
- 12) **koncepcja uniwersalnego projektowania** – koncepcja uniwersalnego projektowania definiowana zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;
- 13) **kwalifikacja** – to określony zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez instytucję uprawnioną do certyfikowania;
- 14) **mechanizm racjonalnych usprawnień** – mechanizm racjonalnych usprawnień definiowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;
- 15) **miasto średnie** - miasto powyżej 20 tys. mieszkańców z wyłączeniem miast wojewódzkich lub mniejsze, z liczbą ludności 15-20 tys. mieszkańców będące stolicą powiatu. Lista miast średnich wskazana jest w załączniku nr 1 do „Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze” opracowanej na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- 16) **miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** - miasto zidentyfikowane jako jedno z miast średnich w największym stopniu tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Lista miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze wskazana jest w załączniku nr 2 do „Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze”.
- 17) **nauczyciel** – należy przez to rozumieć także wychowawcę i innego pracownika pedagogicznego zatrudnionego w OWP, szkole lub placówce systemu oświaty;

---

² Wzmacnianie kompetencji społeczno-emocjonalnych małych dzieci i współpraca z rodzicami w codziennej pracy przedszkola. Bliżej przedszkola. 7. forum wychowania przedszkolnego Elżbieta Nerwińska, www.blizejprzedszkola.pl/upload/files/Wzmacnianie_kompetencji.pdf.

- 18) **nauczyciel kształcenia zawodowego** – nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych, w tym nauczyciel języka obcego zawodowego, oraz nauczyciel praktycznej nauki zawodu;
- 19) **obszar wiejski** - definiowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- 20) **Ogólnopolska Sieć Edukacyjna** – sieć edukacyjna, o której mowa w ustawie z 27 października 2017 r. o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (Dz. U. 2017 poz. 2184);
- 21) **organ dotujący** – organ udzielający dotacji na podstawie przepisów ustawy o finansowaniu zadań oświatowych;
- 22) **organ prowadzący** – minister właściwy, jednostka samorządu terytorialnego, osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego oraz osoba fizyczna, odpowiedzialna za działalność OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty;
- 23) **osoby o niskich kwalifikacjach** - osoby posiadające wykształcenie do poziomu ISCED 3 włącznie zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Kształcenia (ISCED 2011) zaaprobowaną przez Konferencję Ogólną UNESCO. Definicja poziomów wykształcenia (ISCED) została zawarta w Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- 24) **ośrodek wychowania przedszkolnego (OWP)** – publiczny lub niepubliczny podmiot, o którym mowa w art. 31 ust. 1 Prawa oświatowego;
- 25) **placówka systemu oświaty** – placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie ogólne lub placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie zawodowe;
- 26) **placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie ogólne** - placówka w rozumieniu art. 2 pkt 7 i 8 Prawa oświatowego;
- 27) **placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie zawodowe** – placówka w rozumieniu art. 2 pkt 4 Prawa oświatowego;
- 28) **projekt** – projekt, o którym mowa w art. 2 pkt 18 Ustawy;
- 29) **projekt edukacyjny** – indywidualne lub zespołowe, planowe działanie dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów albo słuchaczy, mające na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod. Projekt edukacyjny jest realizowany pod opieką nauczyciela i obejmuje następujące działania (dostosowane do możliwości osób z nich korzystających):
- a) wybranie tematu projektu edukacyjnego;
  - b) określenie celów projektu edukacyjnego i zaplanowanie etapów jego realizacji;
  - c) wykonanie zaplanowanych działań;

- d) przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego;
- 30) **przedmioty przyrodnicze** - przedmioty, do których zalicza się w szczególności:
- a) przyrodę, biologię, chemię, geografę, fizykę w szkołach podstawowych;
  - b) biologię, chemię, geografę, fizykę (zarówno w zakresie podstawowym, jak i rozszerzonym) w szkołach ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych oraz przedmiot uzupełniający przyroda w szkołach ponadgimnazjalnych;
  - c) biologię, chemię, geografę, fizykę w szkołach/oddziałach/klasach gimnazjalnych.
- 31) **sieci współpracy i samokształcenia** - lokalne lub regionalne zespoły nauczycieli z różnych OWP, szkół lub placówek systemu oświaty, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą, szczególnie w zakresie rozwiązywania problemów i dzielenia się doświadczeniem;
- 32) **sieć przedszkolna** – sieć, o której mowa w art. 32 Prawa oświatowego;
- 33) **specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne** – indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów, o których mowa rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532 oraz z 2017 r. poz. 1643) oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017, poz. 1591 z późn. zm.), zwanym dalej: rozporządzeniem MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 34) **szkoła** – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 Prawa oświatowego;
- 35) **szkoła dla dorosłych** – szkoła, o której mowa w art. 4 pkt 29 Prawa oświatowego;
- 36) **szkoła policealna** – szkoła, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. f Prawa oświatowego;
- 37) **szkoła specjalna** – szkoła, o której mowa w art. 4 pkt 2 Prawa oświatowego;
- 38) **uczeń młodszy** – każdy uczeń (w tym szczególnie uczeń, który rozpoczął naukę jako sześciolatek) przekraczający kolejny próg edukacyjny, a tym samym rozpoczynający kolejny/nowy etap edukacyjny:
- a) I etap edukacyjny - obejmuje uczniów klasy I szkoły podstawowej;
  - b) II etap edukacyjny - obejmuje uczniów klasy IV szkoły podstawowej.
- 39) **uczeń/dziecko z niepełnosprawnością** – uczeń albo dziecko w wieku przedszkolnym posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności oraz dzieci i młodzież posiadające orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane ze względu na niepełnosprawność intelektualną

w stopniu głębokim. Orzeczenia są wydawane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;

- 40) **umiejętności** - przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej;
- 41) **Umowa Partnerstwa** – Umowa Partnerstwa, o której mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia ogólnego;
- 42) **walidacja** – wieloetapowy proces sprawdzania, czy – niezależnie od sposobu uczenia się – efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Walidacja poprzedza certyfikowanie. Walidacja obejmuje identyfikację i dokumentację posiadanych efektów uczenia się oraz ich weryfikację w odniesieniu do wymagań określonych dla kwalifikacji. Walidacja powinna być prowadzona w sposób trafny (weryfikowane są efekty uczenia się, które zostały określone dla danej kwalifikacji) i rzetelny (wynik weryfikacji jest niezależny od miejsca, czasu, metod oraz osób przeprowadzających walidację). Walidację kończy podjęcie i wydanie decyzji, jakie efekty uczenia się można potwierdzić, jakie zaś nie.

Rozdział 3 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10(i)

Podrozdział 3.1 – Wychowanie przedszkolne

- 1) Celem interwencji EFS jest zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych w OWP. Wsparcie udzielane w ramach RPO na rzecz wychowania przedszkolnego powinno przyczyniać się do:
  - a) zwiększenia dostępu do wychowania przedszkolnego na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia wychowania przedszkolnego;
  - b) upowszechnienia wychowania przedszkolnego wśród dzieci w wieku przedszkolnym, w tym zwłaszcza wśród dzieci z niepełnosprawnościami;
  - c) wyrównywania szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
  - d) poprawy jakości wychowania przedszkolnego.
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach RPO koncentrują się na obszarach, na których istnieją rzeczywiste deficyty w zakresie dostępności miejsc wychowania przedszkolnego. IZ RPO definiuje obszary kwalifikujące się do otrzymania wsparcia w oparciu o analizę uwarunkowań wewnątrzregionalnych (lokalnych i ponadlokalnych), przeprowadzoną na podstawie m. in.: stopnia upowszechnienia wychowania przedszkolnego, różnicowań przestrzennych w dostępie do wychowania przedszkolnego, popytu na miejsca w OWP, potencjału i prognoz demograficznych, uwarunkowań ekonomiczno-społecznych, ustalonej przez samorząd gminny sieci przedszkolnej (o ile została ustalona).
- 3) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO na rzecz wychowania przedszkolnego kierowane jest do:
  - a) dzieci w wieku przedszkolnym określonym w Prawie oświatowym;
  - b) nowo utworzonych i istniejących OWP, w tym specjalnych i integracyjnych;
  - c) nauczycieli zatrudnionych w OWP, w tym w specjalnych i integracyjnych.
- 4) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz wychowania przedszkolnego obejmuje następujące działania:
  - a) tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, w istniejących lub nowo utworzonych OWP (również specjalnych i integracyjnych);
  - b) dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym

poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności. Działania te mogą być realizowane samodzielnie;

- c) rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów;
  - d) wydłużenie godzin pracy OWP;
  - e) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli OWP do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym w szczególności z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- 5) IZ RPO zapewni, że działania wymienione w pkt 4 lit. c - e będą realizowane jako uzupełnienie działań realizowanych w konkretnym OWP, o których mowa w pkt 4 lit. a lub b.
- 6) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia na rzecz OWP zostanie każdorazowo poprzedzona diagnozą. Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez OWP, organ prowadzący OWP lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy OWP tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy powinny stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.
- 7) IZ RPO zapewnia, że inwestycje infrastrukturalne są finansowane ze środków EFRR w ramach PI 10(a) albo ze środków EFS w ramach cross-financingu, na zasadach, o których mowa w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, zwanych dalej „Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków”.
- 8) IZ RPO zapewnia, że wydatki na inwestycje infrastrukturalne, o których mowa w pkt 7, są ponoszone, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:
- a) organ prowadzący nie dysponuje infrastrukturą, która byłaby możliwa do wykorzystania na potrzeby edukacji przedszkolnej bądź jej wykorzystanie jest nieracjonalne;
  - b) potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb i trendów demograficznych w ujęciu terytorialnym (w perspektywie kolejnych 3 lat);
  - c) infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm

racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji.

- 9) Wydatki, o których mowa w pkt 7, mogą być realizowane w ramach projektów zintegrowanych, o których mowa w art. 32 Ustawy (dotyczy projektów finansowanych ze środków EFS w ramach PI 10(i) oraz EFRR w ramach PI 10(a)). Warunek nie ma zastosowania dla projektów finansowanych wyłącznie z EFS z wykorzystaniem cross-financingu.
- 10) W celu upowszechnienia wychowania przedszkolnego wśród dzieci z niepełnosprawnościami, zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, jest możliwe finansowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień, w tym np. zatrudnienie asystenta dziecka, dostosowania posiłków z uwzględnieniem specyficznych potrzeb żywieniowych, zakup pomocy dydaktycznych lub wyposażenia adekwatnych do specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, w oparciu o indywidualnie przeprowadzoną diagnozę potrzeb dziecka.
- 11) IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji w zakresie tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego ze spełnionymi łącznie warunkami:
  - a) wsparcie umożliwia zakładanie nowych OWP albo wsparcie dla funkcjonujących OWP;
  - b) wsparcie skutkuje zwiększeniem liczby miejsc przedszkolnych podlegających pod konkretny organ prowadzący na terenie danej gminy/miasta w stosunku do danych z roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji projektu. Powyższy warunek nie ma zastosowania w przypadku, gdy projekt obejmuje zakres wsparcia, o którym mowa w pkt 4 lit. b);
  - c) liczba utworzonych w ramach udzielonego wsparcia nowych miejsc wychowania przedszkolnego odpowiada faktycznemu i prognozowanemu w perspektywie 3-letniej zapotrzebowaniu na usługi edukacji przedszkolnej w gminie/ na terenie miasta, w których są one tworzone. Interwencja nie jest możliwa w sytuacji, gdy zapotrzebowanie na usługi edukacji przedszkolnej w obszarze objętym działaniami projektowymi może być zaspokojone przy dotychczasowej liczbie miejsc wychowania przedszkolnego;
  - d) nowe miejsca wychowania przedszkolnego są tworzone:
    - i) w istniejącej bazie oświatowej, w tym np.: w budynkach po byłych placówkach oświatowych, pomieszczeniach domów kultury, żłobkach, itd., albo

- ii) w budynkach innych niż wymienione w ppkt i, w tym np.: zlokalizowanych przy urzędach gminy, w pomieszczeniach remiz strażackich, w pomieszczeniach ośrodków zdrowia, albo
  - iii) w funkcjonujących OWP, albo
  - iv) w nowej bazie lokalowej, pod warunkiem uwzględnienia wymogów określonych w pkt 6, 7 i 8;
- e) w ramach projektów ukierunkowanych na tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego możliwe są działania obejmujące następujące kategorie wydatków:
- i) dostosowanie lub adaptacja pomieszczeń (rozumiana zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków), w tym m. in. do wymogów budowlanych, sanitarno-higienicznych, zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;
  - ii) dostosowanie istniejącej bazy lokalowej przedszkoli do nowo tworzonych miejsc wychowania przedszkolnego;
  - iii) zakup i montaż wyposażenia, w tym. mebli, wyposażenia wypoczynkowego, sprzętu TIK, oprogramowania;
  - iv) zakup pomocy dydaktycznych, specjalistycznego sprzętu lub narzędzi³ dostosowanych do rozpoznawania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i czynników środowiskowych wpływających na ich funkcjonowanie w OWP, wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy dydaktycznych, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;
  - v) budowa, wyposażenie i montaż placu zabaw wraz z bezpieczną nawierzchnią i ogrodzeniem;
  - vi) modyfikacja przestrzeni wspierająca rozwój psychoruchowy i poznawczy dzieci;

---

³ O ile narzędzia te nie są zapewniane w sposób bezpłatny przez instytucje publiczne (np. Instytut Badań Edukacyjnych, Ośrodek Rozwoju Edukacji).

- vii) zapewnienie przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy działalności bieżącej nowo utworzonego miejsca wychowania przedszkolnego, w tym: koszty wynagrodzenia nauczycieli i personelu zatrudnionego w OWP, koszty żywienia dzieci;
  - viii) inne wydatki, o ile są niezbędne do uczestnictwa konkretnego dziecka w wychowaniu przedszkolnym oraz prawidłowego funkcjonowania OWP;
- f) IZ RPO zagwarantuje, że wydatki wymienione w pkt 10 lit. e mogą być ponoszone również na dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, jednak wyłącznie w zakresie bezpośrednio wynikającym z diagnozy potrzeb i stopnia niedostosowania OWP.
- g) IZ RPO zapewnia, że korzystanie z finansowania działalności bieżącej nowo utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego obliguje organ prowadzący OWP do złożenia zobowiązania do sfinansowania działalności bieżącej wyłącznie ze środków EFS bądź wyłącznie z krajowych środków publicznych, przeznaczonych na finansowanie wychowania przedszkolnego. IZ RPO musi zobowiązać beneficjenta do podjęcia decyzji, czy działalność bieżąca będzie w tym przypadku finansowana ze środków UE, czy z krajowych środków publicznych. W przypadku publicznych i niepublicznych OWP prowadzonych przez podmioty inne niż JST IZ RPO zagwarantuje, że informacje dotyczące liczby dzieci korzystających z nowo utworzonych w ramach projektu EFS miejsc wychowania przedszkolnego nie będą uwzględniane przez organ prowadzący w przekazywanych comiesięcznie organowi dotującemu sprawozdaniach w okresie 12 miesięcy finansowania działalności bieżącej nowo tworzonych miejsc w ramach projektu EFS. Jedynie w stosunku do nowo utworzonych miejsc w ramach projektu podmiot nie może występować o dotację z budżetu gminy w okresie realizacji projektu, gdyż wydatki na finansowanie działalności bieżącej są pokrywane ze środków projektowych, o których mowa w lit. e ppkt vii. Może to robić natomiast wobec dotychczasowej (pozostałej) liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i na tę grupę dzieci uzyskiwać nadal dotacje z budżetu gminy. Po zakończeniu finansowania projektowego możliwe jest uzyskanie dotacji także na dzieci korzystające wcześniej z miejsc przedszkolnych utworzonych z EFS.
- 12) IZ RPO zapewnia, że w umowach o dofinansowanie projektu zawieranych z beneficjentami będą zawarte postanowienia zobowiązujące do zachowania trwałości utworzonych w ramach projektu miejsc wychowania przedszkolnego, przez okres co najmniej 2 lat od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu. Trwałość powinna być rozumiana jako instytucjonalna gotowość OWP do świadczenia

usług przedszkolnych w ramach utworzonych w projekcie miejsc wychowania przedszkolnego finansowana ze środków innych niż europejskie. Liczba zadeklarowanych w arkuszu organizacyjnym placówki miejsc wychowania przedszkolnego uwzględnia dokładną liczbę miejsc utworzonych w projekcie. IZ RPO weryfikuje spełnienie powyższego warunku, po upływie okresu wskazanego w umowie o dofinansowanie projektu.

- 13) Zakres wsparcia RPO w obszarze wychowania przedszkolnego może obejmować rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów. IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji w ww. zakresie z następującymi warunkami spełnionymi łącznie:
- a) zajęcia dodatkowe w publicznych OWP, o których mowa w lit. b ppkt iii Wytycznych są realizowane poza czasem bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, w minimalnym wymiarze określonym w art. 13 ust. 1 pkt 2, art. 13 ust. 2 i 3 Prawa oświatowego i przepisów ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, z zastrzeżeniem lit. c i lit. d;
  - b) katalog dodatkowych zajęć obejmuje wyłącznie:
    - i) zajęcia specjalistyczne, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym;
    - ii) zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w rozumieniu Prawa oświatowego;
    - iii) zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy np. gimnastyka korekcyjna;
  - c) w publicznych OWP zajęcia dodatkowe, których mowa w lit. b ppkt i oraz ii mogą być realizowane także w czasie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
  - d) w publicznych OWP zajęcia dodatkowe, o których mowa w lit. b ppkt iii, mogą być realizowane w czasie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, o ile wynikają z potrzeb wymagających rozszerzenia zakresu zajęć, o których mowa w lit. b ppkt i oraz ii;
  - e) dodatkowe zajęcia dotyczą kwestii kluczowych z perspektywy wyrównywania deficytów w edukacji przedszkolnej w konkretnej gminie/mieście, z uwzględnieniem możliwości ich kontynuacji, np. przez nauczycieli wychowania przedszkolnego po zakończeniu realizacji projektu;

- f) dodatkowe zajęcia są prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci objętych wsparciem w tym OWP;
  - g) dodatkowe zajęcia mogą być realizowane w OWP, w których w analogicznym zakresie obszarowym, co do treści i odbiorców (ogólnej liczby dzieci w OWP) nie były finansowane od co najmniej 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie);
  - h) dodatkowe zajęcia mogą być adresowane do wszystkich dzieci danego OWP, niezależnie od liczby nowo utworzonych lub dostosowanych miejsc wychowania przedszkolnego. Kwota wydatków na realizację zajęć dodatkowych stanowi nie więcej niż 30% kosztów bezpośrednich projektu. Limit nie ma zastosowania w przypadku dodatkowej oferty edukacyjnej dla dzieci z niepełnosprawnościami.
- 14) Finansowanie realizacji dodatkowych zajęć w OWP, w których zostały utworzone nowe miejsca wychowania przedszkolnego lub dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, odbywa się przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.
- 15) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli OWP do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych, odbywa się głównie poprzez:
- a) kursy i szkolenia doskonalące, w tym z wykorzystaniem pracy trenerów przeszkolonych w ramach PO WER oraz studia podyplomowe spełniające wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. poz. 131);
  - b) wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
  - c) współpracę ze specjalistycznymi ośrodkami, np. specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, OWP i szkołami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami.
- 16) Zakres wsparcia, o którym mowa w pkt. 15 obejmuje w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka w wieku

przedszkolnym oraz rozpoznawania jego indywidualnych możliwości psychofizycznych oraz czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w OWP warunków do edukacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

- 17) IZ RPO zapewnia, że w ramach wsparcia na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli OWP będą preferowane działania służące poprawie kompetencji lub kwalifikacji w zakresie pedagogiki specjalnej.
- 18) IZ RPO zapewni preferencje dla wsparcia OWP, które nie były odbiorcami interwencji współfinansowanej ze środków EFS dostępnych w ramach programów operacyjnych w ciągu 36 miesięcy poprzedzających moment złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach RPO 2014-2020 .

Podrozdział 3.2 – Kształcenie kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy

- 1) Celem interwencji EFS jest rozwijanie u dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów i słuchaczy, w tym z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy wskazanych w Umowie Partnerstwa.
- 2) Kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy mogą być kształtowane na każdym przedmiocie szkolnym, a także na zajęciach edukacyjnych i na każdym etapie edukacyjnym, z uwzględnieniem warunku, o którym mowa w pkt 11).
- 3) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO na rzecz kształcenia kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy jest skierowane w szczególności do:
  - a) publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych, w tym specjalnych, szkół dla dorosłych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół zawodowych⁴);
  - b) szkół specjalnych przysposabiających do pracy, jeżeli cel interwencji odpowiada zakresowi określonemu w niniejszym podrozdziale;
  - c) uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty wskazanych w lit. a i b;
  - d) nauczycieli;

---

⁴ W uzasadnionych przypadkach IZ RPO może dopuścić kontynuację wsparcia szkół zawodowych na dotychczasowych zasadach w ramach PI 10i.

- e) dzieci, nauczycieli i podmiotów wymienionych w podrozdziale 3.1 pkt 3.
- 4) Jeżeli wsparcie EFS kierowane było do szkół gimnazjalnych, to w okresie przejściowym (1.09.2017-31.08.2019), ze wsparcia w ramach EFS mogą korzystać:
- a) szkoły gimnazjalne, które nie zostały przekształcone/włączone w strukturę innych szkół, ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - b) szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum, w których funkcjonują klasy gimnazjalne, uczniowie tych klas oraz nauczyciele;
  - c) oddziały gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół), ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - d) uczniowie, którzy zamiast w gimnazjum będą kontynuowali edukację w ośmioletniej szkole podstawowej;
  - e) nauczyciele w klasach VII-VIII szkół podstawowych, do których będą uczęszczali uczniowie, o których mowa w lit. d.
- 5) IZ RPO zapewni preferencje dla wsparcia szkół i uczniów z największymi i specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. IZ RPO określi zakres preferencji, z uwzględnieniem specjalnych potrzeb uczniów wynikających z okoliczności wymienionych w rozporządzeniu MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także specyficznej sytuacji regionalnej.
- 6) Wsparcie udzielane w ramach RPO obejmuje:
- a) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
  - b) kształtowanie i rozwijanie u dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.
- 7) Wsparcie, o którym mowa w pkt 6 lit. a, może obejmować w szczególności:
- a) kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, studia podyplomowe;
  - b) wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
  - c) realizację w OWP, szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomaganiania;
  - d) staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi przedszkola, szkoły i placówki;

- e) współpracę ze specjalistycznymi jednostkami, np.: szkołami lub ośrodkami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
  - f) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.
- 8) Zakres wsparcia, o którym mowa w pkt 6 lit. a powinien obejmować w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- 9) Program wspomagania, o którym mowa w pkt 7 lit. c, jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem OWP, szkół lub placówek systemu oświaty. IZ RPO zapewnia zgodność interwencji w zakresie realizacji programów wspomagania ze wszystkimi wskazanymi poniżej warunkami:
- a) program wspomagania powinien służyć pomocą OWP, szkole lub placówce systemu oświaty w wykonywaniu przez nią zadań na rzecz kształtowania i rozwijania u dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
  - b) zakres wspomagania wynika z analizy indywidualnej sytuacji OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na specyficzne potrzeby tych podmiotów w zakresie wskazanym w podrozdziale;
  - c) realizacja programów wspomagania obejmuje następujące etapy:
    - i) przeprowadzenie diagnozy obszarów problemowych związanych z realizacją przez OWP, szkołę lub placówkę systemu oświaty zadań z zakresu kształtowania i rozwijania u dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
    - ii) prowadzenie procesu wspomagania w oparciu o ofertę doskonalenia nauczycieli przygotowaną zgodnie z potrzebami danego OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty, z możliwością wykorzystania ofert doskonalenia funkcjonujących na

rynku, m. in. udostępnianych przez centralne i wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli;

iii) monitorowanie i ocena procesu wspomaganie z wykorzystaniem m. in. ewaluacji wewnętrznej OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty.

10) Wsparcie, o którym mowa w pkt 6 lit. b, może objąć w szczególności:

- a) realizację projektów edukacyjnych w OWP, szkołach lub placówkach systemu oświaty;
- b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego lub przedszkolnego dla danego etapu edukacyjnego;
- c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy;
- d) wdrożenie nowych form i programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty;
- e) tworzenie i realizację zajęć o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych w szkołach lub placówkach systemu oświaty;
- f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy;
- g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
- h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- i) pomoc stypendialną dla uczniów lub słuchaczy szczególnie uzdolnionych (z wyłączeniem dzieci w wieku przedszkolnym);
- j) doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów lub słuchaczy, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi (z wyłączeniem dzieci w wieku przedszkolnym);
- k) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą albo poza OWP.

11) IZ RPO zagwarantuje, że działania, o których mowa w pkt 6 lit. b będą stanowiły uzupełnienie działań prowadzonych przez OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty. Skala działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu przez OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie może ulec zmniejszeniu

w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych przez OWP, szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie). Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych.

- 12) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt 6 lit. a i b, jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania OWP, szkół lub placówek systemu oświaty. Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez OWP, szkołę, placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomaganie pracy OWP lub szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy powinny stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.
- 13) IZ RPO zapewnia, że działania wymienione w pkt 6 lit. b będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów lub słuchaczy objętych wsparciem.
- 14) IZ RPO zapewni preferencję dla szkół lub placówek systemu oświaty, które wykorzystują e-podręczniki bądź e-zasoby/ e-materiały dydaktyczne stworzone dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.
- 15) W przypadku wsparcia, o którym mowa w pkt 6 lit. a, IZ RPO zapewni, że preferowane będą projekty, w ramach których prowadzone będą szkolenia dla nauczycieli z wykorzystania w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/ e-materiałów dydaktycznych stworzonych dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.
- 16) IZ RPO zapewnia zgodność interwencji ukierunkowanej na zapewnienie pomocy stypendialnej, o której mowa w pkt 10 lit. i, z następującymi warunkami:
  - a) wybór projektów obejmujących pomoc stypendialną może być przeprowadzony z zastosowaniem trybu pozakonkursowego, pod warunkiem, że beneficjentem projektu będzie IZ RPO;
  - b) w przypadku projektów wybranych do realizacji w trybie konkursowym pomoc stypendialna jest udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie lub słuchacze albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty;

- c) kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów lub słuchaczy powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów lub słuchaczy z przynajmniej jednego spośród nauczanych przedmiotów szkolnych, rozwijających kompetencje kluczowe. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w Wytycznych będą zawierać regulaminy programów stypendialnych;
- d) wysokość pomocy stypendialnej ustala IZ RPO, jednak kwota stypendium nie może średniomiesięcznie przekroczyć 1000 zł brutto na jednego ucznia lub słuchacza;
- e) minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia lub słuchacza regulaminu programu stypendialnego;
- f) w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń lub słuchacz podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia lub słuchacza. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne, aktywna współpraca z uczniem lub słuchaczem i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych.

Podrozdział 3.3 – Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu

- 1) Celem interwencji EFS jest podniesienie efektywności kształcenia uczniów lub słuchaczy w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz matematyki, w tym stworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu, zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa.
- 2) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO jest skierowane w szczególności do:
  - a) publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz ponadpodstawowych, w tym specjalnych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, realizujących cele i treści wynikające z obowiązującej dla właściwego poziomu edukacyjnego podstawy programowej w zakresie rozwijania umiejętności matematyczno-przyrodniczych (z wyłączeniem szkół zawodowych⁵);

---

⁵ W uzasadnionych przypadkach IZ RPO może dopuścić kontynuację wsparcia szkół zawodowych na dotychczasowych zasadach w ramach PI 10i.

- b) szkół specjalnych przysposabiających do pracy, jeżeli cel interwencji odpowiada zakresowi określonemu w niniejszym podrozdziale;
  - c) uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty wskazanych w lit. a i b;
  - d) nauczycieli.
- 3) Jeżeli wsparcie EFS kierowane było do szkół gimnazjalnych, to w okresie przejściowym (1.09.2017-31.08.2019), ze wsparcia w ramach EFS mogą korzystać:
- a) szkoły gimnazjalne, które nie zostały przekształcone/włączone w strukturę innych szkół, ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - b) szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum, w których funkcjonują klasy gimnazjalne, uczniowie tych klas oraz nauczyciele;
  - c) oddziały gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół), ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - d) uczniowie, którzy zamiast w gimnazjum będą kontynuowali edukację w ośmioletniej szkole podstawowej;
  - e) nauczyciele w klasach VII-VIII szkół podstawowych, do których będą uczęszczali uczniowie, o których mowa w lit. d.
- 4) IZ RPO zapewni preferencje dla wsparcia szkół i uczniów z największymi i specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. IZ RPO określi zakres preferencji, z uwzględnieniem specjalnych potrzeb uczniów wynikających z okoliczności wymienionych w rozporządzeniu MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także specyficznej sytuacji regionalnej.
- 5) Wsparcie udzielane w ramach RPO obejmuje:
- a) wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania kompetencji matematyczno-przyrodniczych;
  - b) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
  - c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów lub słuchaczy.
- 6) IZ RPO zapewnia, że na poziomie regionalnym będą realizowane projekty obejmujące co najmniej 2 elementy spośród wymienionych w pkt 5. IZ RPO może zrezygnować ze stosowania powyższego wymogu pod warunkiem, że beneficjent zapewni realizację jednego z tych działań poza projektem.

- 7) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt 5, jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty, w tym zwłaszcza powinna obejmować wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (o ile projekt obejmuje działania, o których mowa w pkt 5 lit. a). Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę lub placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę ma możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej lub biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy powinny stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.
- 8) IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji, o której mowa w pkt 5 lit. a, z następującymi warunkami:
- a) IZ RPO zapewnia, że wyposażenie szkolnych pracowni do nauczania kompetencji matematyczno-przyrodniczych odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej. Przykładowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni przyrodniczych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN⁶;
  - b) IZ RPO może dopuścić sfinansowanie w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytocznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
  - c) wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych i matematyki powinno być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
  - d) zakupione wyposażenie powinno być dostosowane do odpowiedniego etapu edukacyjnego i, w przypadku szkół ponadgimnazjalnych oraz ponadpodstawowych, zakresu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (podstawowego lub rozszerzonego);

---

⁶ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytoczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>

- e) IZ RPO – w przypadku interwencji w zakresie wyposażenia pracowni szkolnych – określa w SZOOP na poziomie projektu limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup środków trwałych oraz cross-financing w ramach PI 10(i), tak aby zachować limity określone w RPO dla tego PI.
- 9) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. b, obejmuje formy wsparcia wymienione w podrozdziale 3.2 pkt 7.
- 10) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli powinien objąć w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- 11) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. c, obejmuje formy wsparcia wymienione w podrozdziale 3.2 pkt 10.
- 12) IZ RPO zagwarantuje, że działania, o których mowa w pkt 5 lit. c, będą stanowiły uzupełnienie działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty. Skala działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu przez szkoły lub placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie). Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych.
- 13) IZ RPO zapewnia, że działania, o których mowa w pkt 5 lit. c, będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub słuchaczy objętych wsparciem.
- 14) IZ RPO zapewni preferencję dla stworzenia nowych lub doposażenia istniejących pracowni międzyszkolnych, zlokalizowanych w szkole lub placówce systemu oświaty, podlegającej pod konkretny organ prowadzący i dostępnych dla szkół lub placówek oświatowych funkcjonujących w ramach tego organu.

- 15) IZ RPO zapewni preferencję dla szkół lub placówek systemu oświaty, które wykorzystują e-podręczniki bądź e-zasoby/ e-materiały dydaktyczne stworzone dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.
- 16) W przypadku wsparcia, o którym mowa w pkt 5 lit. b, IZ RPO zapewni, że preferowane będą projekty, w ramach których prowadzone będą szkolenia dla nauczycieli z wykorzystania w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/ e-materiałów dydaktycznych stworzonych dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.

Podrozdział 3.4 – Korzystanie z technologii informacyjno–komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych

- 1) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO na rzecz zwiększenia wykorzystania TIK oraz rozwijania kompetencji informatycznych, zgodnych z postanowieniami Umowy Partnerstwa, jest skierowane w szczególności do:
- a) publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i, ponadpodstawowych, w tym specjalnych szkół dla dorosłych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół zawodowych⁷);
  - b) szkół specjalnych przysposabiających do pracy, jeżeli cel interwencji odpowiada zakresowi określonymu w niniejszym podrozdziale;
  - c) uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty wskazanych w lit. a-c;
  - d) nauczycieli.
- 2) Jeżeli wsparcie EFS kierowane było do szkół gimnazjalnych, to w okresie przejściowym (1.09.2017-31.08.2019), ze wsparcia w ramach EFS mogą korzystać:
- a) szkoły gimnazjalne, które nie zostały przekształcone/włączone w strukturę innych szkół, ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - b) szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum, w których funkcjonują klasy gimnazjalne, uczniowie tych klas oraz nauczyciele;
  - c) oddziały gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół), ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - d) uczniowie, którzy zamiast w gimnazjum będą kontynuowali edukację w ośmioletniej szkole podstawowej;

---

⁷ W uzasadnionych przypadkach IZ RPO może dopuścić kontynuację wsparcia szkół zawodowych na dotychczasowych zasadach w ramach PI 10i.

- e) nauczyciele w klasach VII-VIII szkół podstawowych, do których będą uczęszczali uczniowie, o których mowa w lit. d.
- 3) IZ RPO zapewni preferencje dla wsparcia szkół i uczniów z największymi i specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. IZ RPO określi zakres preferencji, z uwzględnieniem specjalnych potrzeb uczniów wynikających z okoliczności wymienionych w rozporządzeniu MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także specyficznej sytuacji regionalnej.
- 4) Wsparcie udzielane w ramach RPO może objąć:
- a) wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej;
  - b) podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania;
  - c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów lub słuchaczy, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń.
- 5) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt 4 jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty, w tym zwłaszcza powinna obejmować wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (o ile projekt obejmuje działania, o których mowa w pkt 4 lit. a). Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę, placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy powinny stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.
- 6) Ze wsparcia, o którym mowa w pkt 4 lit. a, mogą korzystać szkoły lub placówki systemu oświaty, w których w wyniku diagnozy, o której mowa w pkt 5, do realizacji działań wymienionych w pkt 4 lit. b lub c stwierdzono zasadność podjęcia działań, o których mowa w pkt 4 lit. a. IZ RPO może zrezygnować ze stosowania powyższego wymogu pod

warunkiem, że beneficjent zapewni realizację pozostałych działań z katalogu wskazanego w pkt 4 lit. b lub c poza projektem.

- 7) IZ RPO zapewni preferencje dla realizacji projektów we współpracy szkół lub placówek systemu oświaty, które posiadają wyposażenie niezbędne do realizacji działań wymienionych w pkt 4 lit. b i c ze szkołami lub placówkami systemu oświaty, które nie posiadają takiego wyposażenia. Warunek dotyczy zwłaszcza szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.
- 8) IZ RPO zapewni preferencję dla wsparcia szkół lub placówek systemu oświaty, które zostały objęte wsparciem w ramach Działania 1.1 Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa bądź mają dostęp do internetu o przepustowości umożliwiającej funkcjonowanie OSE.
- 9) IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji, o której mowa w pkt 4 lit. a, z następującymi warunkami:
  - a) IZ RPO zapewnia, że wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej. Przykładowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni przyrodniczych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN⁸;
  - b) IZ RPO może dopuścić sfinansowanie w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
  - c) pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK powinny być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
  - d) maksymalna wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w szkole⁹ lub placówce systemu oświaty, objętej wsparciem wynosi:
    - i) dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów lub słuchaczy – 140 000 zł,
    - ii) dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów lub słuchaczy – 200 000 zł.

---

⁸ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>

⁹ Wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w zespołach szkół lub placówek systemu oświaty, o których mowa w art. 91 ust. 1 Prawa oświatowego, powinna być uzależniona od liczby szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.

10) Wniosek o dofinansowanie projektu obejmujący formy wsparcia wymienione w pkt 4 lit. a powinien zawierać zobowiązanie dotyczące osiągnięcia przez szkołę lub placówkę systemu oświaty objętą wsparciem w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, wszystkich poniższych funkcjonalności:

- a) stały dostęp do łącza internetowego użytkowników w szkole lub placówce systemu oświaty, na poziomie przepływności optymalnym dla bieżącego korzystania z cyfrowych zasobów online w trakcie lekcji i w ramach pracy zawodowej;
- b) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jeden albo dwa zestawy stacjonarnych lub przenośnych komputerów albo innych mobilnych urządzeń mających funkcje komputera oraz dedykowanego urządzenia umożliwiającego ładowanie oraz zarządzanie mobilnym sprzętem komputerowym z:
  - i) zainstalowanym systemem operacyjnym;
  - ii) dostępem do oprogramowania biurowego;
  - iii) oprogramowaniem antywirusowym, jeżeli istnieje dla danego urządzenia – opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych;
  - iv) oprogramowaniem zabezpieczającym komputer albo inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera w przypadku kradzieży;
  - v) oprogramowaniem do zarządzania zestawem przenośnych komputerów albo innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera dla potrzeb przeprowadzania zajęć lekcyjnych - w zależności od rodzaju wybranego przenośnego komputera albo innego mobilnego narzędzia mającego funkcje komputera - opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych oraz oprogramowaniem do zarządzania szkolnymi urządzeniami sieciowymi;
  - vi) oprogramowaniem zabezpieczającym uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju w rozumieniu art. 27 Prawa oświatowego;
  - vii) oprogramowaniem zabezpieczającym szkolne urządzenia sieciowe;
- c) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jedno albo dwa wydzielone miejsca dostosowane do potrzeb funkcjonowania zestawu stacjonarnych lub

- przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera z bezprzewodowym dostępem do Internetu;
- d) w miejscach, w których uczniowie korzystają z zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera, jest możliwa prezentacja treści edukacyjnych z wykorzystaniem wielkoformatowych, niskoemisyjnych, interaktywnych urządzeń do projekcji obrazu i emisji dźwięku umożliwiających wyświetlanie obrazu bez konieczności każdorazowego dostosowywania warunków światła i układu ławek w salach;
  - e) szkoła lub placówka systemu oświaty zapewnia komputery stacjonarne lub przenośne lub inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera do indywidualnego użytku służbowego nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem TIK;
  - f) szkoła lub placówka systemu oświaty posiada co najmniej jedno miejsce (pomieszczenie), w którym uczniowie lub słuchacze mają możliwość korzystania z dostępu do Internetu pomiędzy oraz w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych w godzinach pracy szkoły, zgodnie z organizacją roku szkolnego.
- 11) Obowiązek osiągnięcia funkcjonalności, o których mowa w pkt 10, powinien wynikać bezpośrednio z postanowień umowy o dofinansowanie projektu. IZ RPO jest zobowiązana do weryfikacji spełnienia powyższego warunku w ramach kontroli trwałości projektu, po upływie okresu wskazanego w pkt 10.
- 12) W celu osiągnięcia funkcjonalności wymienionych w pkt 10 IZ RPO powinna zapewnić szkołom lub placówkom systemu oświaty korzystającym ze wsparcia możliwość dodatkowego sfinansowania w ramach RPO utworzenia wewnątrzszkolnych sieci komputerowych lub bezprzewodowych.
- 13) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz tworzenia wewnątrzszkolnych sieci komputerowych lub bezprzewodowych może objąć:
- a) opracowanie projektów technicznych dla każdej ze szkół lub placówek systemu oświaty uczestniczących w projekcie w zakresie instalacji sieci i urządzeń niezbędnych do stworzenia wewnątrzszkolnych sieci komputerowych lub bezprzewodowych;
  - b) zakup urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej i wykonanie instalacji sieci zgodnie z opracowaną dokumentacją;
  - c) sfinansowanie usług administrowania zakupionym w ramach projektu sprzętem i urządzeniami przez okres nie dłuższy niż okres trwania projektu.
- 14) IZ RPO zapewni, że zakup urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej. Wykaz urządzeń w ramach infrastruktury

sieciowo-usługowej, na zakup których udziela się wsparcia finansowego został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN¹⁰.

- 15) IZ RPO – w przypadku interwencji, o której mowa w pkt 4 lit. a – określa w SZOOP na poziomie projektu limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup środków trwałych oraz cross-financing w ramach PI 10(i), tak aby zachować limity określone w RPO dla tego PI.
- 16) IZ RPO wprowadza wymóg, że inwestycje infrastrukturalne są finansowane ze środków EFRR w ramach PI 10(a) albo ze środków EFS w ramach cross-financingu, na zasadach, o których mowa w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków.
- 17) IZ RPO zapewnia, że wydatki na inwestycje infrastrukturalne, o których mowa w pkt 16, są kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie wszystkie poniższe warunki:
  - i. nie jest możliwe lub nie jest racjonalne kosztowo wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
  - ii. potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb;
  - iii. infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji.
- 18) Wydatki na inwestycje infrastrukturalne, o których mowa w pkt 16, mogą być realizowane w ramach projektów zintegrowanych, o których mowa w art. 32 Ustawy (dotyczy projektów finansowanych ze środków EFS w ramach PI 10(i) oraz EFRR w ramach PI 10(a)). Warunek nie ma zastosowania dla projektów finansowanych wyłącznie z EFS z wykorzystaniem cross-financingu.
- 19) IZ RPO zapewni preferencję dla stworzenia nowych lub doposażenia istniejących pracowni międzyszkolnych, zlokalizowanych w szkole lub placówce systemu oświaty, podlegającej pod konkretny organ prowadzący i dostępnych dla szkół lub placówek systemu oświaty funkcjonujących w ramach tego organu.
- 20) IZ RPO zapewnia, że zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 4 lit. b, obejmuje w szczególności następujące zagadnienia:

---

¹⁰ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>

- a) obsługa urządzeń cyfrowych oraz sprzętu informatycznego, w tym mobilnego, zakupionego do szkół w ramach wsparcia EFS;
  - b) wykorzystanie narzędzi cyfrowych w nauczaniu przedmiotowym, w tym wykorzystanie cyfrowych programów i aplikacji wspomagających nauczanie oraz dydaktycznych serwisów internetowych, również w trakcie zajęć prowadzonych z uczniami z niepełnosprawnościami oraz w kształceniu informatycznym;
  - c) nowe metody kształcenia z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych;
  - d) edukacja w zakresie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni oraz bezpiecznego korzystania ze sprzętu komputerowego lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera;
  - e) wykorzystanie zasobów dydaktycznych dostępnych w Internecie;
  - f) administracja wewnętrzną infrastrukturą sieciowo-usługową szkoły lub placówki systemu oświaty (komputerową i bezprzewodową);
  - g) wykorzystanie w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/ e-materiałów dydaktycznych, stworzonych dzięki środkom EFS latach 2007-2013 i 2014-2020, które zostały dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN.
- 21) IZ RPO gwarantuje, że wsparcie udzielane w ramach RPO, o którym mowa w pkt 4 lit. b, jest realizowane z wykorzystaniem form wymienionych w podrozdziale 3.2 pkt 7.
- 22) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli powinien obejmować w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- 23) IZ RPO gwarantuje, że wsparcie udzielane w ramach RPO, o którym mowa w pkt 4 lit. c, jest realizowane z wykorzystaniem form wymienionych w podrozdziale 3.2 pkt 10.
- 24) IZ RPO zagwarantuje, że działania o których mowa w pkt 4 lit. c będą stanowiły uzupełnienie działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty. Skala działań prowadzonych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu przez szkoły lub placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie ulegnie zmniejszeniu w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu

(średniomiesięcznie). Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych.

- 25) IZ RPO zapewnia, że działania, o których mowa w pkt 4 lit. c, będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub słuchaczy objętych wsparciem.
- 26) IZ RPO zapewni preferencję dla szkół lub placówek systemu oświaty, które wykorzystują e-podręczniki bądź e-zasoby/ e-materiały edukacyjne stworzone dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.
- 27) W przypadku wsparcia, o którym mowa w pkt 4 lit. b, IZ RPO zapewni, że preferowane będą projekty, w ramach których prowadzone będą szkolenia dla nauczycieli z wykorzystania w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/ e-materiałów dydaktycznych stworzonych dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.

Podrozdział 3.5 – Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego

- 1) Celem interwencji EFS jest przygotowanie szkół lub placówek systemu oświaty do prowadzenia efektywnej edukacji włączającej oraz procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z uczniem z niepełnosprawnością, a także bezpośrednie wsparcie uczniów, którzy mają trudności w spełnieniu wymagań edukacyjnych bądź uczniów zdolnych. Wsparcie w powyższym zakresie ma na celu również przygotowanie szkół lub placówek systemu oświaty do realizacji działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju ucznia młodszego w procesie przekraczania tzw. progu szkolnego (edukacyjnego).
- 2) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO służące prowadzeniu efektywnej edukacji włączającej oraz indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego jest skierowane w szczególności do publicznych lub niepublicznych szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, a także nauczycieli, uczniów tych szkół lub placówek systemu oświaty.
- 3) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO obejmuje w szczególności:
  - a) doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, kształcenia oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i

- materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;
- b) przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy;
  - c) wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty.
- 4) IZ RPO zapewnia realizację kompleksowych programów wspomagających szkołę lub placówkę systemu oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, obejmujących co najmniej działania wymienione w pkt 3 lit a-c. IZ RPO może zrezygnować ze stosowania powyższego wymogu pod warunkiem, że beneficjent zapewni realizację co najmniej jednego z tych działań poza projektem.
- 5) IZ RPO zapewnia, że programy wspomagające, o których mowa w pkt 4 obejmą klasy IV-VIII szkoły podstawowej. Powyższy warunek nie ma zastosowania do programów wspomagających proces indywidualizacji pracy z uczniem z niepełnosprawnością, które obejmować mogą klasy I-VIII. .
- 6) Działania, o którym mowa w pkt 3 lit. b i c mogą być realizowane niezależnie od etapu edukacyjnego, na którym znajduje się uczeń.
- 7) Jeżeli wsparcie EFS kierowane było do szkół gimnazjalnych, to w okresie przejściowym (1.09.2017-31.08.2019), ze wsparcia w ramach EFS mogą korzystać:
- a) szkoły gimnazjalne, które nie zostały przekształcone/włączone w strukturę innych szkół, ich uczniowie oraz nauczyciele;
  - b) szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum, w których funkcjonują klasy gimnazjalne, uczniowie tych klas oraz nauczyciele;
  - c) oddziały gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół), ich uczniowie oraz nauczyciele;

- d) uczniowie, którzy zamiast w gimnazjum będą kontynuowali edukację w ośmioletniej szkole podstawowej;
  - e) nauczyciele w klasach VII-VIII szkół podstawowych, do których będą uczęszczali uczniowie, o których mowa w lit. d.
- 8) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt 3, jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty, w tym zwłaszcza powinna obejmować:
- a) rozpoznane potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów,
  - b) wnioski z udzielanej pomocy-psychologiczno-pedagogicznej, wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci oraz prowadzonych działań i zajęć o charakterze rewalidacyjnym, socjoterapeutycznym i resocjalizacyjnym, dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania uczniów i włączenie społeczne,
  - c) potrzeby dzieci i uczniów określone w indywidualnych programach dzieci i uczniów (edukacyjno-terapeutycznych, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci) oraz orzeczeniach i opiniach,
  - d) wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (o ile projekt obejmuje działania, o których mowa w pkt 3 lit. a).

Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę lub placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący. Podmiot przeprowadzający diagnozę ma możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomaganie pracy szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy powinny stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.

- 9) IZ RPO zapewnia zgodność interwencji, o której mowa w pkt 3 lit. a, z następującymi warunkami:
- a) doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty obejmuje zakup m. in:
    - i) specjalistycznego oprogramowania;
    - ii) materiałów do prowadzenia diagnozy oraz działań ukierunkowanych na wspieranie edukacji włączającej, rozwijanie potencjału rozwojowego uczniów oraz poprawę funkcjonowania uczniów, w szczególności w zakresie komunikowania się z innymi, uczenia się oraz kompetencji emocjonalno-społecznych;

- iii) sprzętu specjalistycznego, wspierającego funkcjonowanie uczniów z niepełnosprawnością w szkole lub placówce;
  - iv) podręczników szkolnych i materiałów dydaktycznych dostosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością;
- b) IZ RPO może dopuścić sfinansowanie w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytocznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków), wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
- c) IZ RPO – w przypadku doposażenia bazy dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty – określa w SZOOP na poziomie projektu limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup środków trwałych oraz cross-financing w ramach PI 10(i), tak aby zachować limity określone w RPO dla tego PI.
- 10) IZ RPO zapewnia zgodność interwencji, o której mowa w pkt 3 lit. b, z następującymi warunkami:
- a) zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz przygotowania nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy dotyczy w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Obejmuje on formy wsparcia wymienione w podrozdziale 3.2 pkt 7;
  - b) IZ RPO zapewnia możliwość realizacji wsparcia, o którym mowa w niniejszym podrozdziale, z wykorzystaniem lokalnych zasobów specjalistycznych placówek specjalnych, ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych;
  - c) IZ RPO zapewnia, że w ramach wsparcia na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli preferowane będą działania służące poprawie kompetencji w zakresie pedagogiki specjalnej oraz włączenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnodostępnych szkołach lub placówkach systemu oświaty;

- d) IZ RPO zapewnia, że w ramach wsparcia na rzecz doskonalenia umiejętności, kwalifikacji lub kompetencji nauczycieli preferowane będą działania służące poprawie kompetencji wychowawczych.
- 11) IZ RPO gwarantuje, że beneficjenci zapewnią, że zakupione pomoce, sprzęt specjalistyczny lub podręczniki, a także wiedza i umiejętności przeszkolonych nauczycieli będą wykorzystywane w ramach działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty, odpowiednio do:
- a) organizowania i udzielania przez szkoły i placówki systemu oświaty pomocy psychologiczno-pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz w formach wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz w rozporządzeniu MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
  - b) opracowania i realizacji w trakcie bieżącej pracy z uczniem indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. 2015 poz. 1113) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U z 2017 r. poz. 1591, z późn. zm.);
  - c) opracowania i realizacji w trakcie bieżącej pracy z uczniem indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. poz. 529);
  - d) opracowaniu i realizacji indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie rozwoju (Dz. U. poz. 1635).
- 12) IZ RPO zapewnia zgodność interwencji, o której mowa w pkt 3 lit. c, z następującymi warunkami:

- a) środki EFS dostępne w ramach RPO mogą zostać wykorzystane na realizację działań uzupełniających ofertę pomocy psychologiczno-pedagogicznej, obejmujących w szczególności:
- i) zajęcia specjalistyczne, prowadzone w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszania trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
  - ii) zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze, organizowane dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
  - iii) warsztaty;
  - iv) porady i konsultacje;
- b) wsparcie uczniów zdolnych może odbywać się wyłącznie w celu kształtowania i rozwijania ich kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy. Wsparcie uczniów zdolnych powinno być realizowane na zasadach określonych w Podrozdziale 3.2;
- c) do realizacji form wsparcia wymienionych w lit. a i b jest rekomendowane wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- d) realizacja form wsparcia, o których mowa w lit. a i b, musi wynikać z diagnozy indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów;
- e) IZ RPO zagwarantuje, że działania wymienione w lit. a i b będą stanowiły uzupełnienie działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty. Skala działań prowadzonych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu przez szkoły lub placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie). Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych.

- 13) IZ RPO zapewni, że wsparcie, o którym mowa w pkt 3 lit. b i c, będzie uwzględniać współpracę z rodzicami.
- 14) W celu upowszechnienia edukacji wśród uczniów z niepełnosprawnością, zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, jest możliwe finansowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień, w tym np. zatrudnienie asystenta ucznia, dostosowania posiłków z uwzględnieniem specyficznych potrzeb żywieniowych wynikających z niepełnosprawności ucznia, zakup pomocy dydaktycznych adekwatnych do specjalnych potrzeb edukacyjnych wynikających z niepełnosprawności w oparciu o indywidualnie przeprowadzoną w szkole lub placówce systemu oświaty diagnozę potrzeb w tym zakresie.

Rozdział 4 – Wsparcie udzielane w ramach obszaru szkolnictwa wyższego

Podrozdział 4.1 – Infrastruktura szkolnictwa wyższego

- 1) Interwencja przewidziana na poziomie regionalnym w zakresie infrastruktury szkolnictwa wyższego w ramach PI10a uzupełnia interwencję EFS lub działania, których cele są zgodne z celami EFS.
- 2) IZ RPO zapewnia, że inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego mogą być realizowane wyłącznie pod warunkiem wcześniejszego uzyskania pozytywnej opinii MNiSW dotyczącej planowanej inwestycji.
- 3) IZ RPO zapewnia, że wsparcie dotyczące inwestycji w infrastrukturę szkolnictwa wyższego wynika z inteligentnych specjalizacji lub strategii rozwoju danego województwa oraz odpowiada na zidentyfikowane deficyty, poparte weryfikowalnymi danymi.
- 4) IZ RPO zapewni, że zakres rzeczowy projektu będzie zgodny z pozytywną opinią MNiSW dotyczącą zasadności realizacji inwestycji w kontekście prowadzonej polityki szkolnictwa wyższego.

Rozdział 5 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10 (iii)

Podrozdział 5.1 – Uzyskiwanie kwalifikacji lub zdobywanie i poprawa kompetencji osób dorosłych w zakresie TIK i języków obcych

- 1) Celem interwencji EFS jest zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie, w tym uzyskiwanie kwalifikacji lub zdobywanie i poprawa kompetencji tych osób w zakresie TIK i języków obcych.
- 2) IZ RPO zapewnia, że środki finansowe dostępne w ramach RPO zostaną przeznaczone na wsparcie osób dorosłych w wieku 18 lat i więcej, zwanych dalej „uczestnikami projektów”.
- 3) IZ RPO gwarantuje, że środki EFS zostaną przeznaczone na wsparcie osób wykazujących największą lukę kompetencyjną w zakresie TIK i języków obcych oraz posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. in do osób o niskich kwalifikacjach i osób w wieku 50 lat i więcej. IZ RPO może dookreślić katalog kategorii takich osób na podstawie wyników analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie, a także z uwzględnieniem struktury wykształcenia społeczeństwa i ich udziału w edukacji.
- 4) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO obejmuje:
  - a) szkolenia lub inne formy uzyskiwanie kwalifikacji lub zdobywanie i poprawę kompetencji cyfrowych i uzyskiwanie kwalifikacji językowych, skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji w powyższym zakresie;
  - b) programy walidacji i certyfikacji kompetencji uzyskanych poza projektem w zakresie TIK i języków obcych.
- 5) IZ RPO zapewni, że zrealizowane dzięki wsparciu EFS szkolenia lub inne formy kształcenia:
  - a) w przypadku kwalifikacji - zakończą się formalnym wynikiem oceny i walidacji oraz będą dawać możliwość uzyskania certyfikatu (nadaniem kwalifikacji) albo
  - b) w przypadku kompetencji - będą dawać możliwość uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie kompetencji, zgodnie z zaplanowanymi we wniosku o dofinansowanie projektu lub regulaminie konkursu etapami, o których mowa w Wytocznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020.
- 6) Szkolenia prowadzące do uzyskiwania kwalifikacji językowych realizowane są zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego.
- 7) Szkolenia, o których mowa w pkt 6, są realizowane wyłącznie w formie stacjonarnej, zgodnie z zakresem określonym w załączniku nr 1 do Wytocznych i są rozliczane stawkami

jednostkowymi wskazanymi w tym załączniku, przy czym poza stawkami jednostkowymi istnieje możliwość sfinansowania w ramach projektów wyłącznie kosztów związanych z:

- a) zakupem podręcznika (teoretycznego i ćwiczeniowego),
  - b) przeprowadzeniem egzaminu,
  - c) wydaniem certyfikatu,
  - d) pokryciem wydatków poniesionych w celu ułatwienia dostępu w projekcie osób z niepełnosprawnościami,
  - e) koszty opieki nad dzieckiem do lat 7 albo osobą zależną, oraz
  - f) kosztów pośrednich.
- 8) Obowiązek, o którym mowa w pkt 7, nie dotyczy szkoleń w zakresie innych języków obcych niż określone w załączniku nr 1 do Wytycznych, o ile szkolenie w tym zakresie będzie zgodne z regionalnym zapotrzebowaniem oraz IZ RPO określi dla tego szkolenia stawki jednostkowe.
- 9) Stawek jednostkowych nie stosuje się do:
- a) projektów dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami;
  - b) projektów realizowanych z wykorzystaniem podejścia popytowego.
- 10) Standard wymagań dla kompetencji cyfrowych, które powinni osiągnąć uczestnicy projektu został określony w załączniku nr 2 do Wytycznych. IZ RPO zapewnia zamieszczenie tego standardu w regulaminie konkursu. Każdy projekt powinien obejmować co najmniej wszystkie kompetencje ramowe wskazane w ramach Standardu w obszarach *Informacja, Komunikacja i Tworzenie treści*, na dowolnym poziomie zaawansowania. Powyższy warunek nie ma zastosowania do kwalifikacji cyfrowych, a także do projektów realizowanych z wykorzystaniem podejścia popytowego.
- 11) IZ RPO gwarantuje, że beneficjenci utrwalą i będą przechowywać wyniki walidacji przeprowadzonej w ramach projektu na potrzeby kontroli i późniejszej ewaluacji przez okres przechowywania dokumentacji projektowej.

Rozdział 6 – Wsparcie udzielane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10 (iv)

Podrozdział 6.1 Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym rozwój współpracy szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym

- 1) Wsparcie udzielane w ramach RPO powinno przyczyniać się do:
  - a) zwiększenia udziału podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty w przygotowywaniu programów nauczania oraz organizacji kształcenia praktycznego w miejscu pracy dla uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
  - b) wyposażenia szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w nowe technologie, materiały, narzędzia itp.;
  - c) zapewnienia nauczycielom, w tym nauczycielom kształcenia zawodowego oraz instruktorom praktycznej nauki zawodu możliwości aktualizowania swojej wiedzy, w tym poprzez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy;
  - d) unowocześnienia oferty kształcenia zawodowego i dostosowania jej do potrzeb lokalnego lub regionalnego rynku pracy;
  - e) zwiększenia dostępu uczniów, słuchaczy i nauczycieli do nowoczesnych technik i technologii;
  - f) dostosowania kompetencji lub kwalifikacji zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy;
  - g) wyposażenia uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne w kwalifikacje zawodowe pożądane na rynku pracy;
  - h) rozwijania u uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.
- 2) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO jest skierowane w szczególności do:
  - a) publicznych i niepublicznych ponadgimnazjalnych lub ponadpodstawowych szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
  - b) szkół specjalnych przysposabiających do pracy, jeżeli cel interwencji odpowiada zakresowi określonemu w niniejszym podrozdziale;

- c) uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
  - d) nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego;
  - e) instruktorów praktycznej nauki zawodu;
  - f) osób dorosłych zainteresowanych z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji w zakresie zawodowym;
  - g) uczniów lub słuchaczy szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, o ile IZ RPO przewiduje takie działania;
  - h) instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.
- 3) Jeżeli wsparcie EFS kierowane jest do ponadgimnazjalnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe, to ze wsparcia mogą korzystać:
- a) w okresie 1.09.2017 – 31.01.2020 również klasy dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych prowadzone w branżowych szkołach I stopnia oraz ich uczniowie i nauczyciele;
  - b) w okresie 1.09.2017-31.08.2023 również 4-letnie technika oraz klasy 4-letniego technikum prowadzone w 5-letnim technikum oraz ich uczniowie i nauczyciele.
- 4) Ilekroć w niniejszym rozdziale jest mowa o otoczeniu społeczno-gospodarczym szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe należy przez to rozumieć pracodawców, organizacje pracodawców, przedsiębiorców, organizacje przedsiębiorców, instytucje rynku pracy, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, partnerów społecznych oraz innych interesariuszy zidentyfikowanych w diagnozie, o której mowa w pkt 7.
- 5) Wsparcie udzielane w ramach RPO może objąć:
- a) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu w zakresie przedmiotów zawodowych oraz stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu u uczniów kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
  - b) podnoszenie umiejętności, kompetencji oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy, o których mowa w pkt 2 lit. c i g, a także przez osoby dorosłe, o których mowa w pkt 2 lit. f;
  - c) kształtowanie i rozwijanie u uczniów lub słuchaczy, o których mowa w pkt 2 lit. c kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;

- d) tworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe warunków odzwierciedlających naturalne warunki pracy właściwe dla nauczanych zawodów;
  - e) rozwój współpracy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym.
- 6) Wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów i nauczycieli może być realizowane wyłącznie jako uzupełnienie działań realizowanych na rzecz wsparcia kształcenia zawodowego (o których mowa w pkt 5 lit. a, b, d, e).
- 7) IZ RPO zapewnia, że realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt 5, jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty albo osób obejmowanych wsparciem. W przypadku szkół lub placówek systemu oświaty diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę, placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioski z diagnozy muszą stanowić element wniosku o dofinansowanie projektu.
- 8) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. a, może objąć w szczególności:
- a) kursy lub szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym organizowane i prowadzone przez kadrę ośrodków doskonalenia nauczycieli lub trenerów przeszkolonych w ramach PO WER;
  - b) praktyki lub staże w instytucjach z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w tym przede wszystkim w przedsiębiorstwach lub u pracodawców działających na obszarze, na którym znajduje się dana szkoła lub placówka systemu oświaty;
  - c) studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych albo obejmujące zakresem tematykę związaną z nauczaniem zawodem (branżowe, specjalistyczne);
  - d) wspieranie istniejących, budowanie nowych lub moderowanie sieci współpracy i samokształcenia;
  - e) realizację programów wspomagania;

- f) programy walidacji i certyfikacji wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych w pracy dydaktycznej, ze szczególnym uwzględnieniem nadawania uprawnień egzaminatora w zawodzie instruktorom praktycznej nauki zawodu na terenie przedsiębiorstw;
  - g) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.
- 9) IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji, o której mowa w pkt 8, z następującymi warunkami:
- a) zakres doskonalenia nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego jest zgodny z potrzebami szkoły lub placówki systemu oświaty prowadzącej kształcenie zawodowe w zakresie doskonalenia nauczycieli, z zapotrzebowaniem ww. podmiotów na nabycie przez nauczycieli określonych kwalifikacji lub kompetencji oraz z zapotrzebowaniem rynku pracy;
  - b) realizacja różnych form doskonalenia nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego lub instruktorów praktycznej nauki zawodu w zakresie tematyki związanej z nauczaniem zawodem powinna być prowadzona we współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w tym w szczególności z przedsiębiorcami lub pracodawcami działającymi na obszarze, na którym znajduje się dana szkoła lub placówka systemu oświaty;
  - c) realizacji wsparcia, o którym mowa pkt 8, powinna być prowadzona z wykorzystaniem doświadczenia działających na poziomie wojewódzkim lub lokalnym placówek doskonalenia nauczycieli;
  - d) praktyki lub staże nauczycieli kształcenia zawodowego organizowane w instytucjach z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe powinny trwać minimum 40 godzin;
  - e) studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, realizowane w ramach RPO powinny spełniać wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela;
  - f) IZ RPO zapewni preferencję dla realizacji w pierwszej kolejności studiów podyplomowych lub kursów kwalifikacyjnych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela kształcenia zawodowego w ramach zawodów nowo wprowadzonych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, zawodów wprowadzonych w efekcie

modernizacji oferty kształcenia zawodowego albo nowoutworzonych kierunków nauczania lub zawodów, na które występuje deficyt na regionalnym lub lokalnym rynku pracy oraz braki kadrowe wśród nauczycieli;

g) programy wspomaganie, o których mowa w pkt 7 lit. e, są realizowane z uwzględnieniem warunków wskazanych w podrozdziale 3.2 pkt 9.

10) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. b, obejmuje m. in:

a) praktyki zawodowe organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych, szkół branżowych I i II stopnia;

b) staże zawodowe obejmujące realizację kształcenia zawodowego praktycznego we współpracy z pracodawcami lub przedsiębiorcami lub wykraczające poza zakres kształcenia zawodowego praktycznego;

c) realizację kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy;

d) wdrożenie nowych, innowacyjnych form kształcenia zawodowego;

e) pomoc stypendialną dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów rozwijających kompetencje kluczowe/ umiejętności uniwersalne lub zawodowe;

f) dodatkowe zajęcia specjalistyczne realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, umożliwiające uczniom i słuchaczom uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy i umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych;

g) organizowanie kursów przygotowawczych do egzaminu maturalnego, kursów przygotowawczych na studia we współpracy ze szkołami wyższymi oraz organizowanie kursów i szkoleń przygotowujących do kwalifikacyjnych egzaminów czeladniczych i mistrzowskich;

h) udział w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, w tym w zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych;

i) wsparcie uczniów lub słuchaczy w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień zwiększających ich szanse na rynku pracy;

j) programy walidacji i certyfikacji odpowiednich efektów uczenia się zdobytych w ramach edukacji formalnej, pozaformalnej oraz kształcenia nieformalnego, prowadzące do zdobycia kwalifikacji zawodowych, w tym również kwalifikacji mistrza i czeladnika w zawodzie;

k) realizację szkolnych form kształcenia ustawicznego zawodowego albo pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego, w tym wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji

Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 622) oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1632);

- l) doradztwo edukacyjno-zawodowe;
  - m) wykorzystanie rezultatów projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
  - n) przygotowanie zawodowe uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w charakterze młodocianego pracownika organizowane u pracodawców oraz młodocianych pracowników wypełniających obowiązki szkolny w formie przygotowania zawodowego, zorganizowane u pracodawcy na podstawie umowy o pracę, obejmujące naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy, o ile nie jest ono finansowane ze środków Funduszu Pracy.
- 11) IZ RPO zagwarantuje, że przedsięwzięcia finansowane ze środków EFS będą stanowiły uzupełnienie działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty. Skala działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu przez szkoły lub placówki systemu oświaty (nakłady środków na ich realizację) nie ulegnie zmniejszeniu w stosunku do skali działań (nakładów) prowadzonych szkoły lub placówki systemu oświaty w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie). Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych. W przypadku staży zawodowych obejmujących realizację kształcenia zawodowego praktycznego wsparcie kierowane jest do tych szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w których kształcenie zawodowe praktyczne nie jest realizowane u pracodawców lub przedsiębiorców ze względu na brak możliwości sfinansowania kosztów takiego kształcenia.
- 12) IZ RPO zapewnia, że działania wymienione w pkt 10 będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.
- 13) IZ RPO zapewnia możliwość realizacji wsparcia, o którym mowa pkt 10, we współpracy ze stworzonymi w ramach RPO 2014-2020 bądź istniejącymi CKZiU lub CKP albo z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół, o ile wynika to z charakteru realizowanych działań.
- 14) IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji ukierunkowanej na realizację praktyk zawodowych i staży zawodowych, o których mowa w pkt 10 lit. a, z następującymi warunkami:

- a) w ramach RPO jest możliwa organizacja praktyk i staży u pracodawców lub przedsiębiorców, z zastrzeżeniem że:
- i) praktyki zawodowe organizuje się dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych, branżowych szkół I stopnia, w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy. Praktyki zawodowe finansowane ze środków EFS nie są formą praktycznej nauki zawodu, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu. Praktyki zawodowe realizowane są zgodnie z zasadami określonymi w Wytocznych;
  - ii) staże zawodowe organizowane w ramach kształcenia zawodowego praktycznego dotyczą uczniów i słuchaczy szkół prowadzących kształcenie zawodowe (innych niż wskazane w pkt 14 lit. a, ppkt i), w których kształcenie zawodowe praktyczne nie jest realizowane u pracodawców lub przedsiębiorców ze względu na brak możliwości sfinansowania kosztów takiego kształcenia;
  - iii) staże zawodowe wykraczające poza zakres kształcenia zawodowego praktycznego organizuje się dla uczniów i słuchaczy szkół prowadzących kształcenie zawodowe (innych niż wskazane w pkt 14 lit. a, ppkt i) w celu zwiększenia wymiaru praktyk zawodowych objętych podstawą programową nauczania danego zawodu;
  - iv) staże zawodowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, o ile IZ RPO przewiduje takie działania;
- b) okres realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego wynosi minimum 150 godzin i nie więcej niż 80% godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania dla danego typu szkoły na kształcenie zawodowe, a w przypadku kształcenia realizowanego w oparciu o modułowy program nauczania – nie więcej niż 100% godzin, w odniesieniu do udziału jednego ucznia lub słuchacza w ww. formie wsparcia;
- c) za udział w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym uczniowie otrzymują stypendium. Pełna kwota stypendium jest wypłacana za każde kolejne przepracowane 150 godzin. W przypadku realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego w innym wymiarze, wysokość stypendium wyliczana jest proporcjonalnie. Wysokość stypendium określa IZ RPO, niemniej nie może ona przekroczyć połowy średniego wynagrodzenia (brutto) za pracę w danym województwie, wyliczaną na podstawie aktualnych danych GUS. W przypadku staży zawodowych realizowanych w ramach kształcenia zawodowego

praktycznego, o których mowa w pkt 14 lit. a ppkt ii, wysokość stypendium nie może być niższa niż to wynika z przepisów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania, regulujących zasady wynagradzania młodocianych w kolejnych latach nauki;

- d) na czas trwania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego jest zawierana pisemna umowa pomiędzy stronami zaangażowanymi w realizację praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Umowa powinna określać co najmniej wskazanie liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, okres realizacji i miejsce odbywania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, wynagrodzenie praktykanta lub stażysty, a także zobowiązanie do wyznaczenia opiekuna praktykanta lub stażysty po stronie podmiotu przyjmującego na praktykę zawodową lub staż zawodowy;
- e) praktyka zawodowa lub staż zawodowy są realizowane na podstawie programu opracowanego przez nauczyciela oraz dyrektora szkoły lub placówki systemu oświaty we współpracy z podmiotem przyjmującym uczniów na praktykę zawodową lub staż zawodowy. Program powinien być opracowany i przygotowany w formie pisemnej oraz powinien wskazywać konkretne cele edukacyjne (kompetencje i umiejętności), które osiągnie praktykant lub stażysta, treści edukacyjne, zakres obowiązków praktykanta lub stażysty a także harmonogram realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Przy ustalaniu programu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe praktykanta lub stażysty. Program praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zawiera szczegółowe zasady dotyczące wyposażenia stanowiska pracy praktykanta lub stażysty podczas odbywania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego oraz procedur wdrażania praktykanta lub stażysty do pracy i monitorowania stopnia realizacji treści i celów edukacyjnych;
- f) podmiot przyjmujący na praktykę zawodową lub staż zawodowy:
  - i. zapewnia odpowiednie stanowisko pracy praktykanta lub stażysty, wyposażone w niezbędne sprzęty, narzędzia i zaplecze, udostępnia warsztaty, pomieszczenia, zaplecze techniczne, zapewnia urządzenia i materiały zgodnie z programem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego i potrzebami praktykanta lub stażysty wynikającymi ze specyfiki zadań wykonywanych przez praktykanta lub stażystę, wymogów technicznych miejsca pracy, a także z niepełnosprawności lub stanu zdrowia;

- ii. szkoli praktykanta lub stażystę na zasadach przewidzianych dla pracowników w zakresie BHP, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznaje go z obowiązującym regulaminem pracy na stanowisku, którego dotyczy praktyka zawodowa lub staż zawodowy;
  - iii. sprawuje nadzór nad odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego w postaci wyznaczenia opiekuna praktyki lub stażu;
  - iv. monitoruje postępy i nabywanie nowych umiejętności przez praktykanta lub stażystę, a także stopień realizacji treści i celów edukacyjnych oraz regularnie udziela praktykantowi lub stażyście informacji zwrotnej;
  - v. wydaje praktykantowi lub stażyście - niezwłocznie po zakończeniu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego - dokument potwierdzający odbycie praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Dokument potwierdzający odbycie praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zawiera co najmniej następujące informacje: datę rozpoczęcia i zakończenia praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, cel i program praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, opis zadań wykonywanych przez praktykanta lub stażystę, opis kompetencji uzyskanych przez praktykanta lub stażystę w wyniku praktyki zawodowej lub stażu zawodowego oraz ocenę praktykanta lub stażysty dokonaną przez opiekuna praktyki lub stażu;
- g) katalog wydatków przewidzianych w ramach projektu:
- i. uwzględnia materiały, o których mowa w lit. f ppkt i;
  - ii. może uwzględniać inne koszty związane z odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego (np. koszty dojazdu, koszty zakupu odzieży roboczej, koszty eksploatacji materiałów i narzędzi, szkolenia BHP praktykanta lub stażysty itp.);
- w wysokości nieprzekraczającej 5 000 zł brutto na 1 osobę odbywającą praktykę zawodową lub staż zawodowy. Powyższa kwota może zostać zwiększona jedynie w sytuacji konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z udziałem uczniów w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym, wynikających ze zwiększonego wymiaru czasu trwania ww. form wsparcia.
- Katalog wydatków nie może obejmować innego wyposażenia stanowiska pracy praktykanta lub stażysty, niż materiały, o których mowa w lit. f ppkt i;
- h) na etapie przygotowań do realizacji programu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego są wyznaczani opiekunowie praktykantów lub stażystów. Każdy przyjęty praktykant lub stażysta ma przydzielonego opiekuna. Na jednego opiekuna praktyki lub stażu nie może przypadać jednocześnie więcej niż 6 praktykantów lub stażystów.

Opiekun praktykanta lub stażysty jest wyznaczany po stronie podmiotu przyjmującego ucznia na praktykę zawodową lub staż zawodowy;

- i) do zadań opiekuna praktykanta lub stażysty należy w szczególności:
  - i) określenie celu i programu praktyki lub stażu (we współpracy z nauczycielem);
  - ii) udzielenie praktykantom lub stażystom informacji zwrotnej w trakcie realizacji oraz po zakończeniu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego;
  - iii) nadzór nad prawidłową realizacją i harmonogramem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego;
- j) koszty wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty u pracodawcy powinny uwzględniać jedną z opcji:
  - i) refundację podmiotowi przyjmującemu na staż wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty w zakresie odpowiadającym częściowemu lub całkowitemu zwolnieniu go od świadczenia pracy na rzecz realizacji zadań związanych z opieką nad grupą praktykantów lub stażystów, o której mowa w lit. h, przez okres 150 godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, w wysokości obliczonej jak za urlop wypoczynkowy, ale nie więcej niż 5000 zł brutto. Wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zrealizowanych przez uczniów;
  - ii) refundację podmiotowi przyjmującemu na staż dodatku do wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty, w sytuacji, gdy nie został zwolniony od świadczenia pracy, w wysokości nieprzekraczającej 10% jego zasadniczego wynagrodzenia wraz ze wszystkimi składnikami wynagrodzenia wynikającego ze zwiększonego zakresu zadań (opieka nad grupą praktykantów lub stażystów, o której mowa w lit. i, ale nie więcej niż 500 zł brutto, za realizację 150 godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zrealizowanych przez uczniów);
  - iii) refundację podmiotowi przyjmującemu na staż wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty, który będzie pełnił funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu i dla którego praca z uczniami będzie stanowić podstawowe zajęcie – do wysokości wynagrodzenia określonego w § 9 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu;

- k) wynagrodzenie przysługujące opiekunowi praktykanta lub stażysty jest wypłacane z tytułu wypełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 14 lit. i, nie zależy natomiast od liczby uczniów, wobec których te obowiązki świadczy. IZ RPO w uzasadnionych przypadkach może podjąć decyzję o innej kwocie wynagrodzenia opiekunów praktykantów lub stażystów.
- 15) IZ RPO zobowiązuje się do monitorowania jakości staży i praktyk zgodnie z warunkami określonymi w pkt 14.
- 16) IZ RPO preferuje do wyboru projekty, w których pracodawcy partycypują w wymiarze co najmniej 5 % w kosztach organizacji i prowadzenia praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Do kosztów organizacji i prowadzenia praktyki zawodowej lub stażu zawodowego należy zaliczyć m. in. koszty wskazane w pkt 14 lit. c, g oraz j.
- 17) IZ RPO może przewidzieć realizację kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy, o których mowa w pkt 10 lit. b, zgodnie z poniższymi warunkami:
- a) programy kształcenia w miejscu pracy obejmują działania polegające na zwiększeniu udziału pracodawców/przedsiębiorców w organizacji i realizacji kształcenia praktycznego w rzeczywistych warunkach pracy;
  - b) programy powinny być realizowane we współpracy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami/przedsiębiorcami;
  - c) w realizację programów mogą być również zaangażowane CKP, CKU lub CKZiU. Do głównych zadań tych podmiotów należy w szczególności:
    - i) pośrednictwo pomiędzy środowiskiem szkolnym a pracodawcami/przedsiębiorcami, w tym pełnienie funkcji punktów kontaktowych dla tych podmiotów;
    - ii) podejmowanie działań związanych z zachęcaniem szkół oraz pracodawców/przedsiębiorców do współpracy oraz inicjowanie tej współpracy;
    - iii) świadczenie usług doradczych dla szkół, placówek systemu oświaty i przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia kształcenia praktycznego w miejscu pracy;
    - iv) realizacja usług wspierających prowadzenie kształcenia w miejscu pracy, w tym przygotowanie uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe do udziału w stażach u pracodawców/przedsiębiorców.
- 18) IZ RPO zapewnia, że pomoc stypendialna, o której mowa w pkt 10 lit. d, jest realizowana z uwzględnieniem następujących warunków:

- a) wybór projektów obejmujących pomoc stypendialną może być przeprowadzony z zastosowaniem trybu pozakonkursowego, pod warunkiem, że IZ RPO zapewni, że beneficjentem projektu będzie IZ RPO;
  - b) w przypadku projektów wybranych do realizacji w trybie konkursowym pomoc stypendialna jest udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty;
  - c) kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów zawodowych bądź przedmiotów ogólnych nauczanych w szkole zawodowej. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w Wytycznych będą zawierać regulaminy programów stypendialnych;
  - d) wysokość pomocy stypendialnej ustala IZ RPO, jednak kwota stypendium średniomiesięcznie nie może przekroczyć 1000 zł brutto na jednego ucznia;
  - e) minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia regulaminu programu stypendialnego;
  - f) w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie ucznia w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych.
- 19) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. c realizowany jest na zasadach określonych w podrozdziale 3.2 pkt 6 lit b.
- 20) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. d, obejmuje wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego. IZ RPO zapewnia zgodność interwencji w ww. zakresie z następującymi warunkami:
- a) IZ RPO zapewnia, że wyposażenie odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej i jest zgodne z podstawą programową kształcenia w zawodach dla danego zawodu. Przykładowy katalog wyposażenia pracowni lub warsztatów szkolnych został

opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN¹¹.

- b) IZ RPO może dopuścić możliwość sfinansowania w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni lub warsztatów szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
- c) wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych jest dokonywane na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie, a także posiadanego przez nie wyposażenia, w tym zwłaszcza powinna obejmować wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia. Diagnoza powinna uwzględniać rekomendacje instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
- d) Obowiązkiem IZ RPO jest promowanie w pierwszej kolejności realizacji działań na rzecz kształcenia w miejscu pracy bądź realizacji programów stażowych, umożliwiających nabywanie kompetencji zawodowych w rzeczywistym środowisku pracy. Działania związane z wyposażeniem przyszłolnych pracowni zawodowych/ warsztatów, stażowych powinno być dopuszczane w przypadku gdy nie będzie możliwe zorganizowanie kształcenia w miejscu pracy lub programów stażowych;
- e) IZ RPO – w przypadku interwencji w zakresie wyposażenia pracowni i warsztatów szkolnych – określa w SZOOP na poziomie projektu limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup środków trwałych oraz cross-financing w ramach PI 10(iv), tak aby zachować limity określone w RPO dla tego PI;
- f) IZ RPO wprowadza wymóg, że inwestycje infrastrukturalne są finansowane ze środków EFRR w ramach PI 10(a) albo ze środków EFS w ramach cross-financingu, na warunkach, o których mowa w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków;
- g) IZ RPO zapewnia, że inwestycje infrastrukturalne, o których mowa w lit. f, są kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie poniższe warunki:
  - i. nie jest możliwe wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
  - ii. potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb;

---

¹¹ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spoolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>

iii. infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji;

h) wydatki, o których mowa w lit. f, mogą być realizowane w ramach projektów zintegrowanych, o których mowa w art. 32 Ustawy (dotyczy projektów finansowanych ze środków EFS w ramach PI 10(i) oraz EFRR w ramach PI 10(a)). Warunek nie ma zastosowania dla projektów finansowanych wyłącznie z EFS z wykorzystaniem cross-finansingu.

21) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 5 lit. d, obejmuje m. in.:

- a) włączenie pracodawców lub przedsiębiorców w system egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie oraz kwalifikacje mistrza i czeladnika w zawodzie, przez tworzenie w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe, CKZIU, CKP u pracodawców lub przedsiębiorców branżowych ośrodków egzaminacyjnych dla poszczególnych zawodów lub kwalifikacji, upoważnionych przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną do przeprowadzania egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, udział pracodawców lub przedsiębiorców w egzaminach potwierdzających kwalifikacje w zawodach w charakterze egzaminatorów;
- b) tworzenie klas patronackich w szkołach;
- c) współpracę w dostosowywaniu oferty edukacyjnej w szkołach i w formach pozaszkolnych do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- d) opracowanie lub modyfikację programów nauczania;
- e) wykorzystanie rezultatów projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
- f) współpracę szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z uczelniami wyższymi.

22) IZ RPO zapewnia, że działania, o których mowa w pkt 21 lit. c i d, będą prowadzone z uwzględnieniem prognoz dotyczących zapotrzebowania rynku pracy na określone zawody i wykształcenie w określonych branżach, z wykorzystaniem ogólnopolskich i regionalnych badań i analiz oraz uzupełniająco informacji ilościowych i jakościowych dostępnych za pośrednictwem powołanego z inicjatywy Komisji Europejskiej portalu *EU Skills Panorama*.

23) W przypadku działań, o których mowa w pkt 5 lit. c, IZ RPO zapewni preferencję dla szkół lub placówek systemu oświaty, które wykorzystują e-podręczniki bądź e-zasoby/ e-materiały dydaktyczne stworzone dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020. IZ RPO

zapewni również, że preferowane będą projekty, w ramach których prowadzone będą szkolenia dla nauczycieli z wykorzystania w nauczaniu e-podręczników bądź e-zasobów/ e-materiałów dydaktycznych stworzonych dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.

Podrozdział 6.2 Tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego

- 1) Interwencja EFS przewidziana do realizacji na poziomie regionalnym powinna przyczyniać się do utworzenia wysokiej jakości wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia w poszczególnych branżach/ zawodach, ściśle współpracujących z pracodawcami oraz elastycznie reagujących na zmiany zachodzące na rynku pracy. Środki EFS powinny przyczyniać się również do:
  - a) integracji i efektywnego wykorzystania potencjału technicznego i kadrowego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
  - b) ułatwienia identyfikacji miejsc, w których zainteresowane osoby mogą uzyskać określone wykształcenie i kwalifikacje;
  - c) podniesienia jakości kształcenia w zawodach i lepszego dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy.
- 2) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO jest skierowane do szkół dla dorosłych, szkół lub placówek prowadzących kształcenie zawodowe, które mogą tworzyć CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania CKZiU. IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO jest skierowane również do podmiotów korzystających z usług CKZiU albo innych podmiotów realizujących zadania CKZiU, w tym publicznych i niepublicznych szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, nauczycieli, uczniów i słuchaczy tych szkół, a także instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.
- 3) IZ RPO gwarantuje, że CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania CKZiU będą wspierane w pierwszej kolejności w branżach/ zawodach kluczowych z punktu widzenia rozwoju gospodarki regionalnej, w branżach/ zawodach, w których na szeroką skalę występują problemy z rekrutacją wykwalifikowanych pracowników, w branżach/ zawodach szybkiego wzrostu lub w tzw. inteligentnych specjalizacjach.
- 4) IZ RPO gwarantuje, że realizacja celu, o którym mowa w pkt 1, odbywa się w szczególności poprzez:

- a) przygotowanie szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji CKZiU lub innego zespołu realizującego zadania CKZiU dla określonej branży/ zawodu;
  - b) wsparcie realizacji zadań dla określonych branż/ zawodów przez CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania CKZiU.
- 5) IZ RPO zapewni, że działania wymienione w pkt 4 lit. a będą stanowiły wyłącznie uzupełnienie działań przewidzianych w pkt 4 lit. b.
- 6) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz przygotowania szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU obejmuje m. in:
- a) wyposażenie szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe wchodzących w skład CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU w sprzęt i pomoce dydaktyczne do prowadzenia nauczania w zawodach z określonej branży/ zawodzie;
  - b) rozszerzenie lub dostosowanie oferty edukacyjnej świadczonej przez szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe wchodzące w skład CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU do realizacji nowych zadań;
  - c) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe wchodzących w skład CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU.
- 7) IZ RPO zagwarantuje, że wsparcie udzielane w ramach RPO na rzecz wyposażenia szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe wchodzących w skład CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU jest realizowane zgodnie z warunkami wskazanymi w podrozdziale 6.1 pkt 20.
- 8) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO, o którym mowa w pkt 6 lit. c, obejmuje formy wsparcia wymienione w podrozdziale 6.1 pkt 8. IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji, z warunkami wskazanymi w podrozdziale 6.1 pkt 9.
- 9) IZ RPO gwarantuje, że beneficjenci zapewnią funkcjonowanie ze środków innych niż europejskie utworzonych w ramach projektu CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU, przez okres co najmniej 2 lat od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu. IZ RPO weryfikuje spełnienie powyższego warunku, po upływie okresu wskazanego w umowie o dofinansowanie projektu.

10) IZ RPO ma możliwość sfinansowania ze środków EFS działań realizowanych przez utworzone w ramach projektu CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU, w tym m. in:

- a) inicjowanie współpracy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym monitorowanie potrzeb ww. podmiotów w zakresie współpracy, także w zakresie staży nauczycieli lub praktycznej nauki zawodu uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- b) prowadzenie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami i uczelniami oraz ośrodkami doskonalenia nauczycieli;
- c) tworzenie sieci współpracy szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w danej branży/ zawodu w celu wymiany dobrych praktyk;
- d) wdrażanie i upowszechnianie nowych technologii;
- e) opracowywanie i upowszechnianie elastycznych form kształcenia zawodowego osób dorosłych, w tym osób dorosłych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- f) tworzenie wyspecjalizowanych ośrodków egzaminacyjnych;
- g) organizowanie praktyk pedagogicznych dla przyszłych nauczycieli kształcenia zawodowego oraz nauczycieli stażystów;
- h) realizacja usług doradztwa zawodowego;
- i) gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej o możliwościach kształcenia, szkolenia i zatrudnienia, w tym również wersji on-line, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji na lokalnym/regionalnym rynku pracy;
- j) prowadzenie współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli realizujących zadania z zakresu doradztwa zawodowego.

Podrozdział 6.3 Rozwój doradztwa edukacyjno – zawodowego

- 1) Interwencja EFS przewidziana do realizacji na poziomie regionalnym powinna przyczyniać się do poprawy dostępności, jakości i efektywności usług świadczonych w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego poprzez zwiększenie dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, w tym specjalnych i placówkach systemu oświaty oraz umożliwienie nauczycielom zatrudnionym w szkołach lub placówkach systemu oświaty, realizującym zadania z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego bez przygotowania w

tym zakresie, uzyskanie kwalifikacji doradcy, a nauczycielom - doradcom z kwalifikacjami - ich podnoszenie stosownie do zmieniających się potrzeb. Wsparcie udzielane w ramach RPO powinno również przyczyniać się do rozwijania współpracy instytucji i organizacji realizujących usługi w zakresie doradztwa edukacyjno - zawodowego na szczeblu regionalnym i lokalnym.

- 2) IZ RPO zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach RPO jest skierowane do publicznych i niepublicznych szkół, w tym szkół specjalnych i placówek systemu oświaty, w tym doradców edukacyjno - zawodowych oraz nauczycieli wyznaczonych do realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego.
- 3) Wsparcie udzielane w ramach RPO obejmuje:
  - a) uzyskiwanie kwalifikacji doradców edukacyjno - zawodowych przez osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach i placówkach, które nie posiadają kwalifikacji z tego zakresu oraz podnoszenie kwalifikacji doradców edukacyjno - zawodowych, realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach;
  - b) tworzenie Punktów Informacji i Kariery (PIK);
  - c) zewnętrzne wsparcie szkół w obszarze doradztwa edukacyjno - zawodowego.
- 4) Wsparcie udzielane w ramach RPO może dotyczyć tworzenia w szkołach podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych, centrach kształcenia ustawicznego, CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU – Punktów Informacji i Kariery (PIK), umożliwiających realizację doradztwa edukacyjno – zawodowego dla uczniów, słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty i osób dorosłych. W przypadku braku wykwalifikowanego doradcy zawodowego w szkole, w punktach tych mogą być zatrudnieni nauczyciele-doradcy zawodowi. Utworzenie i funkcjonowanie punktów nie zwalnia dyrektora szkoły z obowiązku wyznaczenia osoby realizującej zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w przypadku braku doradcy zawodowego w szkole.
- 5) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO obejmuje zapewnienie zewnętrznego wsparcia szkół w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym i lokalnym. IZ RPO gwarantuje zgodność interwencji na rzecz realizacji zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego z następującymi warunkami:
  - a) program zewnętrznego wsparcia powinien przyczynić się do zwiększenia dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego opartych na rzetelnej informacji edukacyjno-zawodowej;

- b) zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej może obejmować tworzenie regionalnych systemów informacji edukacyjno-zawodowej, w tym dostępnej on-line;
- c) zakres wsparcia wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na jej specyficzne potrzeby;
- d) realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym obejmuje następujące etapy:
  - i) współpracę z ORE w zakresie doskonalenia kadry systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym m.in. wykorzystania zasobów doradztwa na potrzeby regionu, gromadzenia i udostępniania informacji edukacyjno-zawodowej;
  - ii) współpracę z instytucjami wojewódzkimi na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego w regionie, w tym tworzenie i rozwój wojewódzkiej sieci współpracy doradców i instytucji;
  - iii) zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej na poziomie regionu, w tym dostępnej online;
  - iv) doskonalenie kadry doradców-konsultantów w oparciu o programy szkoleń przygotowane przez ORE;
  - v) koordynowanie i monitorowanie działań z zakresu doradztwa zawodowego podejmowanych na poziomie lokalnym;
  - vi) współorganizowanie we współpracy z doradcami-konsultantami, instytucjami tworzącymi sieć wsparcia doradztwa zawodowego, regionalnymi/lokalnymi pracodawcami lub przedsiębiorcami przedsięwzięć na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego, np. targi edukacyjne, targi pracy, festiwale zawodów.
- e) osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym jest konsultant wojewódzki. Konsultant wojewódzki jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z doradcami-konsultantami w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Konsultant wojewódzki to osoba zatrudniona w wojewódzkim ośrodku doskonalenia nauczycieli lub w centrum kształcenia zawodowego;
- f) realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie lokalnym obejmuje następujące etapy:
  - i) przeprowadzenie diagnozy stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole, w celu identyfikacji potrzeb szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego;

- ii) opracowanie planu zewnętrznego wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego przez doradców-konsultantów;
  - iii) wdrożenie i realizacja planu wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego;
  - iv) tworzenie i rozwój sieci doradców edukacyjno – zawodowych oraz sieci instytucji;
  - v) monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty;
- g) osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest doradca-konsultant. Doradca–konsultant jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z placówką w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Doradca–konsultant to osoba zatrudniona w poradni psychologiczno – pedagogicznej, powiatowej placówce doskonalenia nauczycieli, w centrum kształcenia praktycznego lub centrum kształcenia ustawicznego lub centrum kształcenia zawodowego;
- h) do zadań doradcy-konsultanta należy pomoc w diagnozie potrzeb szkoły oraz dostosowanie oferty doskonalenia do zdiagnozowanych potrzeb, a następnie pomoc w zbudowaniu planu wspomaganie i jego realizacji;
- i) na podstawie wyników diagnozy doradca – konsultant, we współpracy ze szkołą lub placówką systemu oświaty, opracowuje plan wsparcia ww. podmiotów. Plan powinien zawierać propozycję działań i rozwiązań ukierunkowanych na podniesienie jakości usług świadczonych w szkole lub placówce systemu oświaty z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, czyli tzw. formy doskonalenia doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- j) plan wsparcia szkoły powinien uwzględniać konieczność wykorzystania potencjału i zasobów szkoły. Wśród realizatorów zadań określonych w planie wsparcia szkoły wyróżnić należy: kadrę szkoły, doradców-konsultantów oraz instytucje zewnętrzne wspierające szkolne doradztwo zawodowe (w tym poradnie psychologiczno–pedagogiczne, Ochotnicze Hufce Pracy, powiatowe urzędy pracy);
- k) katalog działań możliwych do zrealizowania w ramach planu wsparcia szkoły obejmuje:
- i) udzielanie pomocy doradcom edukacyjno - zawodowym w organizowaniu szkolnych spotkań, konkursów itp. poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu;
  - ii) współpracę przy organizacji spotkań poświęconych doradztwu edukacyjno-zawodowemu z uczniami, rodzicami, radami pedagogicznymi, zespołami wychowawców oraz przedstawicielami pracodawców lub przedsiębiorców;

- iii) inicjowanie współpracy z zewnętrznymi instytucjami wspierającymi szkolne doradztwo edukacyjno – zawodowe;
  - iv) udostępnianie informacji, np. o instytucjach zewnętrznych wspierających doradztwo edukacyjno – zawodowe, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa edukacyjno - zawodowego lub możliwościach pozyskania materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego;
  - v) inicjowanie i koordynowanie konkursów, konferencji i innych przedsięwzięć z dziedziny doradztwa edukacyjno - zawodowego o zasięgu lokalnym;
  - vi) wspieranie aktywności szkoły w środowisku lokalnym poprzez udział w targach szkolnych, organizacji lub udziale w tzw. drzwiach otwartych;
  - vii) organizacja wspólnych warsztatów, spotkań oraz konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji zajmujących się doradztwem w powiecie, władz lokalnych, przedstawicieli pracodawców lub przedsiębiorców czy szkół wyższych;
- l) działania związane z tworzeniem i rozwojem sieci doradców edukacyjno - zawodowych i instytucji mają na celu:
- i) identyfikację osób zajmujących się problematyką doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach, placówkach systemu oświaty i instytucjach danego powiatu;
  - ii) inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć umożliwiających wymianę doświadczeń osobom zainteresowanym doradztwem edukacyjno - zawodowym (dyrektorom, doradcom zawodowym, pedagogom, psychologom, nauczycielom);
  - iii) podejmowanie działań integrujących środowisko osób zajmujących się w szkołach i innych instytucjach problematyką doradczą;
  - iv) budowanie współpracy osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno-zawodowe w powiecie;
  - v) organizacja warsztatów dla członków sieci doradców edukacyjno - zawodowych z terenu powiatu, z uwzględnieniem problematyki doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymianę informacji, np. o wydarzeniach powiatowych dotyczących doradztwa, informacji z regionalnego rynku pracy, oferty edukacyjnej szkół, badań i analiz dotyczących lokalnego rynku pracy i dobrych praktyk, propagowanie działań doradczych.

Załącznik nr 1: Stawki jednostkowe na szkolenia językowe obowiązujące w ramach projektów w PI 10(iii)

- 1) Stawki jednostkowe mają zastosowanie do szkoleń językowych realizowanych na terenie poszczególnych województw w ramach projektów współfinansowanych w ramach EFS, prowadzących do uzyskania kwalifikacji, zgodnych z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego. Stawki dotyczą szkoleń z języka angielskiego, francuskiego i niemieckiego.
- 2) Stawka jednostkowa dotyczy:
  - 60 godzin lekcyjnych szkolenia (45 minut), przy czym jednorazowe zajęcia nie mogą trwać więcej niż 4 godziny lekcyjne dziennie, a po 2 godzinach szkoleniowych wymagana jest co najmniej 15 minutowa przerwa,
  - 1 osoby przy liczebności grupy nie przekraczającej 12 osób,
  - usługi szkoleniowej w pełnym zakresie kosztów tj. obejmującej w szczególności koszt organizacji szkolenia, koszt zakwalifikowania uczestnika projektu do odpowiedniej grupy, koszt wykładowcy w zakresie przygotowania się do zajęć, ich prowadzenia i weryfikacji prac domowych opracowywanych przez uczestników projektu, wyposażonej sali, materiałów szkoleniowych, wody dla uczestników szkolenia, cyklicznych egzaminów wewnętrznych i testów. Stawka nie obejmuje wydatków na zakup środków trwałych oraz nie obejmuje cross-finansingu.

3) Zestawienie stawek jednostkowych obowiązujących w województwach:

Obszar obowiązywania	Język angielski	język niemiecki	język francuski
Dolnośląskie	549,75 zł	601,53 zł	572,88 zł
Kujawsko-Pomorskie	625,02 zł	587,87 zł	562,74 zł
Lubelskie	572,39 zł	565,86 zł	544,10 zł
Lubuskie	908,90 zł	995,94 zł	1 025,68 zł
Łódzkie	626,58 zł	550,30 zł	560,11 zł
Małopolskie	557,95 zł	566,58 zł	538,52 zł
Mazowieckie	531,02 zł	506,78 zł	523,31 zł
Opolskie	613,70 zł	444,26 zł	560,48 zł
Podkarpackie	572,42 zł	571,32 zł	562,53 zł
Podlaskie	793,20 zł	666,33 zł	649,78 zł
Pomorskie	544,07 zł	548,44 zł	529,83 zł
Śląskie	501,44 zł	540,35 zł	503,61 zł
Świętokrzyskie	678,19 zł	779,81 zł	778,74 zł
Warmińsko-Mazurskie	741,61 zł	741,61 zł	733,84 zł

Wielkopolskie	721,41 zł	732,35 zł	754,25 zł
Zachodniopomorskie	548,41 zł	522,65 zł	372,40 zł

- 4) Beneficjent powinien udokumentować wykonanie liczby usług objętych stawką jednostkową, które wykazuje we wniosku o płatność.
- 5) Minimalny wymagany poziom obecności uczestników na szkoleniach wynosi 80%.
- 6) Dokumenty potwierdzające wykonanie usługi są określone w umowie o dofinansowanie projektu. Dokumentem potwierdzającym wykonanie usługi szkolenia językowego może być np. zaświadczenie o ukończeniu kursu lub dokument potwierdzający zdobycie przez uczestnika projektu określonego poziomu biegłości językowej (zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego) wydany przez beneficjenta w procesie walidacji.
- 7) Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przeprowadza aktualizację stawek każdego roku w ostatnim kwartale danego roku, pod warunkiem, że współczynnik indeksacji przekroczy 5%. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zamieszcza na stronach internetowych administrowanych przez Ministerstwo Rozwoju:

- <http://www.mr.gov.pl>,
- <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

komunikat o wysokości stawek po indeksacji. Stawki w wysokości wynikającej z indeksacji mają zastosowanie wyłącznie do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania ww. komunikatu.

Mechanizm indeksacji stawek jednostkowych szkoleń językowych opiera się na dwóch zakresach danych:

- poziom inflacji bazowej po wyłączeniu cen administrowanych (określany przez Narodowy Bank Polski),
- poziom cen w gospodarce narodowej – wskaźnik cen w ramach edukacyjnych usług konsumpcyjnych dla danego województwa (określany przez Główny Urząd Statystyczny).

Za punkt startowy, będący wyznacznikiem rozpoczęcia okresu monitorowania poziomu współczynników służących indeksacji, uznaje się okres II kwartału roku, w którym przeprowadzono ostatnią indeksację (dane pochodzące z następnych okresów porównywane będą do wielkości za ten okres).

Mechanizm indeksacji jest dokonywany w oparciu o współczynnik będący wynikiem następującego wzoru:

$$W_i = \frac{(P_{ib} + PC_E)}{2}$$

przy czym:

W_i – Współczynnik indeksacji

P_{ib} – Poziom inflacji bazowej

PC_E – Poziom cen edukacyjnych usług konsumpcyjnych

Załącznik nr 2: Standard wymagań dla kompetencji cyfrowych realizowanych w ramach projektów w PI 10(iii)

Standard wymagań (tabela nr 2) został przygotowany na podstawie analizy dotychczasowych ram kompetencji cyfrowych, przeprowadzonej w ramach unijnego projektu DIGCOMP, która umożliwiła przygotowanie ramy kompetencji informatycznych i informacyjnych (Digital Competence Framework)¹². Rama ta obejmuje 5 obszarów i 21 kompetencji, wskazanych w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Obszar	Nazwa kompetencji
Informacja	1.1 Przeglądanie, szukanie i filtrowanie informacji 1.2 Ocena informacji 1.3 Przechowywanie i wyszukiwanie informacji
Komunikacja	2.1 Komunikacja z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych i aplikacji 2.2 Dzielenie się informacjami i zasobami 2.3 Aktywność obywatelska online 2.4 Współpraca z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych 2.5 Netykieta 2.6 Zarządzanie tożsamością cyfrową
Tworzenie treści	3.1 Tworzenie treści 3.2 Integracja i przetwarzanie treści 3.3 Przestrzeganie prawa autorskiego i licencji 3.4 Programowanie
Bezpieczeństwo	4.1 Narzędzia służące ochronie 4.2 Ochrona danych osobowych 4.3 Ochrona zdrowia fizycznego i psychicznego przed zagrożeniami wynikającymi z korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych

¹² Szczegółowe informacje na temat ramy DIGCOMP są dostępne na stronie Komisji Europejskiej: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

	4.4 Ochrona środowiska
Rozwiązywanie problemów	5.1 Rozwiązywanie problemów technicznych 5.2 Rozpoznawanie potrzeb i narzędzi niezbędnych do rozwiązywania problemów 5.3 Innowacyjność i twórcze wykorzystywanie technologii 5.4 Rozpoznawanie braków w zakresie kompetencji cyfrowych

Tabela nr 2

Obszar	INFORMACJA		
Nazwa kompetencji i jej opis	1.1 Przeglądanie, szukanie i filtrowanie informacji Identyfikacja, lokalizacja, wyszukiwanie, zapisywanie, organizacja informacji cyfrowej - w zależności od istotności i potrzeb.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie wyszukiwać informacje online, korzystając z wyszukiwarek internetowych, wie, że różne wyszukiwarki mogą generować różne wyniki.	Umie przeglądać informacje w Internecie i wyszukiwać informacje online, umie wyrazić swoje potrzeby informacyjne, umie selekcjonować właściwe informacje spośród wyników wyszukiwania.	Umie korzystać z szerokiego zakresu strategii podczas przeglądania i wyszukiwania informacji online, umie selekcjonować i śledzić otrzymywane informacje, wie kogo obserwować w elektronicznych platformach wymiany informacji (na przykład na mikroblogach).
Nazwa kompetencji i jej opis	1.2 Ocena informacji Gromadzenie, przetwarzanie, rozumienie i krytyczna ocena informacji.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, że nie wszystkie informacje w Internecie są wiarygodne.	Umie porównać różne źródła informacji.	Jest krytyczny wobec informacji, umie sprawdzić i ocenić jej ważność i wiarygodność.

Nazwa kompetencji i jej opis	1.3 Przechowywanie i wyszukiwanie informacji Zapisywanie i przechowywanie informacji w celu łatwiejszego wyszukiwania i organizowania informacji i danych.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, jak zapisać pliki i treści (na przykład teksty, zdjęcia, muzykę, pliki wideo i strony internetowe). Wie, jak wrócić do zapisanych plików i treści.	Wie, jak zapisać, przechowywać i tagować pliki, treści i informacje, ma swoje strategie przechowywania plików i treści. Wie, jak organizować zapisane pliki i treści oraz jak nimi zarządzać.	Umie stosować różne metody i narzędzia organizowania plików, treści i informacji, umie zastosować strategie pobierania treści, które zostały zapisane również przez inne osoby.

Obszar	KOMUNIKACJA		
Nazwa kompetencji i jej opis	2.1 Komunikacja z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych i aplikacji Interakcja przez różne aplikacje i urządzenia cyfrowe, rozumienie jak przebiega komunikacja w środowisku cyfrowym, umiejętność wyboru właściwych narzędzi komunikacji elektronicznej, poruszanie się między różnymi formatami komunikacji elektronicznej, dostosowywanie strategii komunikacji do potrzeb odbiorców.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie kontaktować się z innymi osobami za pośrednictwem narzędzi komunikacji elektronicznej (telefony komórkowe, VoIP, czat, poczta elektroniczna).	Umie korzystać z kilku narzędzi komunikacji elektronicznej, aby kontaktować się z innymi osobami, stosując bardziej zaawansowane funkcje tych narzędzi.	Angażuje się w korzystanie z szerokiego zakresu narzędzi komunikacji elektronicznej (poczta elektroniczna, czat, blogi, mikroblogi, komunikatory), umie zastosować narzędzia komunikacji elektronicznej, dostosowując je do celu działania, umie dostosować narzędzia komunikacji do potrzeb odbiorców, umie odbierać różne rodzaje komunikatów.

Nazwa kompetencji i jej opis	<u>2.2 Dzielenie się informacjami i zasobami</u> Dzielenie się z innymi informacjami i zasobami, aktywna postawa wobec dzielenia się wiedzą, materiałami, zasobami i występowania jako pośrednik, umiejętność cytowania i włączania nowych informacji do posiadanego zasobu wiedzy.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie dzielić się plikami i treściami z innymi osobami za pośrednictwem prostych narzędzi (poczta elektroniczna, przesyłanie załączników).	Umie uczestniczyć w networkingu i komunikacji sieciowej, przekazując wiedzę, treści i informacje.	Umie aktywnie dzielić się informacją, treściami i zasobami z innymi osobami w komunikacji sieciowej, pracy zdalnej i na platformach dedykowanych współpracy online.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>2.3 Aktywność obywatelska online</u> Uczestniczenie w życiu obywatelskim przez zaangażowanie online, poszukiwanie okoliczności sprzyjających rozwijaniu i wzmocnieniu kompetencji cyfrowych, świadomość możliwości wykorzystania technologii do aktywności obywatelskiej.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, że można wykorzystywać TIK w dostępie do usług publicznych, i z niektórych pasywnie korzysta.	Aktywnie korzysta z podstawowych funkcjonalności usług online (urząd, szpital, bankowość, usługi e-governance).	Aktywnie uczestniczy w przestrzeniach online, wie, jak się zaangażować w działalność obywatelską online, umie korzystać z wielu różnych serwisów.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>2.4 Współpraca z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych</u> Wykorzystanie TIK i mediów do pracy zespołowej, wspólnego tworzenia wiedzy, treści i zasobów.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie współpracować z innymi osobami, korzystając z ograniczonych możliwości TIK (na przykład poczta	Umie tworzyć i zmieniać wyniki pracy zespołowej, korzystając z prostych narzędzi pracy online.	Często korzysta z narzędzi współpracy cyfrowej, czuje się pewnie w tym obszarze, wspierając w ten sposób wspólny proces

	elektroniczna).		tworzenia zasobów, treści i wiedzy.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>2.5 Netykieta</u> Świadomość i znajomość norm obowiązujących w interakcjach online, świadomość różnic kulturowych, umiejętność ochrony siebie i innych osób przed zagrożeniami mogącymi wynikać z komunikacji w sieci, umiejętność wypracowania strategii radzenia sobie z niewłaściwymi zachowaniami w komunikacji online.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Zna podstawowe normy obowiązujące w kontaktach z innymi online.	Zna zasady netykiety i umie je zastosować we własnych zachowaniach.	Umie zastosować różne aspekty netykiety w różnych przestrzeniach komunikacyjnych online, ma wypracowane strategie radzenia sobie z niewłaściwymi zachowaniami w komunikacji online.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>2.6 Zarządzanie tożsamością cyfrową</u> Tworzenie i kształtowanie tożsamości cyfrowej (jednej lub kilku) oraz zarządzania nią, umiejętność ochrony własnej reputacji, umiejętność zarządzania danymi dostępnymi przez różne konta i aplikacje.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, jakie są zalety i zagrożenia związane z tożsamością cyfrową.	Umie kształtować własną tożsamość wirtualną i śledzić swoje ślady w sieci.	Umie zarządzać kilkoma tożsamościami wirtualnymi w zależności od okoliczności i celu, umie śledzić informacje online pochodzące z różnych serwisów, jakie powstają podczas interakcji z innymi osobami, wie jak dbać o swój wizerunek w sieci.

Obszar	TWORZENIE TREŚCI
Nazwa kompetencji i	<u>3.1 Tworzenie treści</u> Tworzenie treści w różnych formatach, w tym multimedialnych, edytowanie

jej opis	i poprawianie treści stworzonych samodzielnie lub przez innych, twórcze wyrażanie siebie przez media i technologie cyfrowe.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie tworzyć proste treści cyfrowe (na przykład tekst, tabela, obrazy, nagrania audio).	Umie tworzyć treści cyfrowe w różnych formatach, w tym multimedialne (na przykład tekst, tabela, obrazy, nagrania audio).	Umie tworzyć treści cyfrowe w różnych formatach, na różnych platformach i w różnych środowiskach, umie wykorzystać różnorodne narzędzia cyfrowe, aby tworzyć oryginalne treści cyfrowe.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>3.2 Integracja i przetwarzanie treści</u> Zmienianie, przetwarzanie i łączenie istniejących treści w celu stworzenia nowego, oryginalnego i relewantnego przekazu.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie wprowadzać podstawowe zmiany do treści stworzonych przez innych.	Umie edytować, przetwarzać i modyfikować treści stworzone przez siebie lub przez innych.	Umie łączyć istniejące treści, aby tworzyć nowe przekazy.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>3.3 Przestrzeganie prawa autorskiego i licencji</u> Rozumienie, jakie jest zastosowanie prawa autorskiego i licencji do informacji i treści.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, że jakaś część treści, z których korzysta, może być objęta prawem autorskim.	Posiada podstawową wiedzę na temat praw autorskich i własności intelektualnej, umie zastosować wybrane licencje do tworzonych treści.	Wie, w jaki sposób różne rodzaje licencji wpływają na informacje i zasoby, których używa i które tworzy.
Nazwa kompetencji i jej opis	<u>3.4 Programowanie</u> Wprowadzanie ustawień, programowanie zmian, programowanie aplikacji, tworzenie oprogramowania, programowanie urządzeń, rozumienie zasad programowania, rozumienie, co kryje się pod pojęciem programowania.		
Poziom	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany	Zaawansowany (C)

znajomości		(B)	
	Umie zmieniać proste funkcje oprogramowania i aplikacji (ustawienia podstawowe).	Umie wprowadzić pewne zmiany do oprogramowania i aplikacji (ustawienia zaawansowane, podstawowe zmiany w programach).	Umie wprowadzać zmiany w (otwartym) oprogramowaniu, zmieniać, modyfikować, pisać kod źródłowy, umie kodować i programować w kilku językach, zna i rozumie, jakie są funkcje w programach.

Obszar	BEZPIECZEŃSTWO		
Nazwa kompetencji i jej opis	4.1 Narzędzia służące ochronie Ochrona własnych urządzeń, świadomość zagrożeń i niebezpieczeństw online, znajomość ustawień bezpieczeństwa.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie wdrożyć podstawowe czynności, aby chronić swoje urządzenie (na przykład używać oprogramowania antywirusowego, stosować hasła).	Wie, jak chronić swoje urządzenia cyfrowe, rozwija znane sposoby dbania o bezpieczeństwo.	Często rozwija znane sposoby dbania o bezpieczeństwo, umie się zachować, gdy urządzenie jest w jakiś sposób zagrożone.
Nazwa kompetencji i jej opis	4.2 Ochrona danych osobowych Rozumienie warunków świadczenia usług, aktywna ochrona danych osobowych, szanowanie danych osobowych innych osób, ochrona przed oszustwami, zagrożeniami i przemocą online.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, że może dzielić się tylko pewnymi informacjami osobowymi (swoimi lub innych osób) w środowisku sieciowym.	Umie zadbać o ochronę swoją i innych osób, rozumie ogólne zasady ochrony danych osobowych i ma podstawowe rozeznanie, w jaki sposób dane są zbierane i wykorzystywane.	Często zmienia domyślne ustawienia prywatności online, aby podnieść poziom ochrony, ma szeroką wiedzę i odpowiednie zrozumienie spraw związanych z prywatnością w sieci, wie, jak jego dane są

			gromadzone i wykorzystywane.
Nazwa kompetencji i jej opis	4.3 Ochrona zdrowia fizycznego i psychicznego przed zagrożeniami wynikającymi z korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych Unikanie zagrożeń zdrowia wynikających z korzystania z TIK – w wymiarze zdrowia zarówno fizycznego, jak i psychicznego.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, jak unikać cyberprzemocy, wie, że nowe technologie mogą negatywnie wpłynąć na zdrowie, jeśli są używane niewłaściwie.	Wie, jak chronić siebie i innych przed cyberprzemocą, rozumie ryzyka dla zdrowia wynikające z korzystania z TIK (od ergonomii do uzależnienia od technologii).	Wie, jak właściwie korzystać z TIK, aby unikać zagrożeń dla zdrowia, wie, jak zachować równowagę między światem online i offline.
Nazwa kompetencji i jej opis	4.4 Ochrona środowiska Świadomość wpływu TIK na środowisko naturalne.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Stara się oszczędzać energię.	Rozumie pozytywne i negatywne skutki korzystania z TIK dla środowiska naturalnego.	Jest poinformowany na temat wpływu TIK na życie codzienne, konsumpcję i środowisko naturalne.

Obszar	ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW		
Nazwa kompetencji i jej opis	5.1 Rozwiązywanie problemów technicznych Identyfikowanie problemów technicznych i ich rozwiązywanie (od drobnych problemów po złożone trudności).		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie poprosić o wsparcie techniczne, kiedy TIK nie działają zgodnie z oczekiwaniami albo kiedy korzysta	Umie rozwiązywać proste problemy, gdy TIK nie działają zgodnie z oczekiwaniami.	Umie rozwiązywać złożone problemy wynikające z wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

	z nowych programów, urządzeń lub aplikacji.		
Nazwa kompetencji i jej opis	5.2 Rozpoznawanie potrzeb i narzędzi niezbędnych do rozwiązywania problemów		
	Ocena własnych potrzeb w zakresie zasobów, narzędzi i rozwoju kompetencji, umiejętność dopasowania potrzeb i możliwych rozwiązań, dostosowanie narzędzi do indywidualnych potrzeb, krytyczna ocena możliwych rozwiązań i narzędzi cyfrowych.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Umie korzystać z TIK przy rozwiązywaniu problemów w ograniczonym zakresie, umie wybrać narzędzia cyfrowe do wykonywania rutynowych zadań.	Rozumie ograniczenia TIK, umie rozwiązywać nietypowe problemy, korzystając z możliwości TIK, umie wybrać odpowiednie narzędzie w zależności od celu i ocenić skutki jego wykorzystania.	Umie podejmować świadome decyzje o wyborze narzędzi, urządzeń, aplikacji, oprogramowania przy realizacji nowych zadań, jest świadom rozwoju TIK, rozumie, jak działają TIK, krytycznie ocenia zastosowanie poszczególnych narzędzi do osiągnięcia różnych celów i realizacji rozmaitych zadań.
Nazwa kompetencji i jej opis	5.3 Innowacyjność i twórcze wykorzystywanie technologii		
	Innowacyjne podejście do TIK, aktywne uczestniczenie we wspólnym tworzeniu nowych technologii i multimediów, wyrażanie siebie z wykorzystaniem mediów cyfrowych, tworzenie wiedzy i rozwiązywanie problemów przy wsparciu technologii informacyjno-komunikacyjnych.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Wie, że TIK mogą być twórczo używane, i umie je tak wykorzystywać w pewnym zakresie.	Umie twórczo wykorzystywać TIK w rozwiązywaniu problemów, współpracuje przy tworzeniu innowacyjnych i kreatywnych rozwiązań, ale nie przyjmuje roli lidera.	Umie rozwiązywać problemy koncepcyjne, korzystając z technologii i narzędzi cyfrowych, uczestniczy w tworzeniu wiedzy za pośrednictwem TIK, może brać udział w działaniach innowacyjnych i aktywnie współpracować z innymi przy tworzeniu

			innowacyjnych i kreatywnych rozwiązań.
Nazwa kompetencji i jej opis	5.4 Rozpoznawanie braków w zakresie kompetencji cyfrowych		
	Rozumienie, które obszary własnych kompetencji wymagają rozwinięcia, wspieranie innych osób w rozwijaniu ich kompetencji, bycie na bieżąco z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych.		
Poziom znajomości	Podstawowy (A)	Średniozaawansowany (B)	Zaawansowany (C)
	Ma podstawową wiedzę, ale zdaje sobie sprawę z moich ograniczeń w zakresie korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych.	Wie, jak się uczyć nowych zastosowań technologii informacyjno-komunikacyjnych.	Często podnosi swoje kompetencje cyfrowe.